

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 61 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i advokatloven mv.
(overgangsregler mv.)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	8.3	Høringsinstansenes syn	17
			8.4	Departementets vurdering	17
2	Bakgrunn	7	9	Ikraftsetting av advokatloven	19
2.1	Behov for endringer i advokatloven	7	9.1	Reguleringen i advokatloven	19
2.2	Høringen	7	9.2	Forslaget i høringsnotatet	19
			9.3	Høringsinstansenes syn	19
			9.4	Departementets vurdering	19
3	EØS-advokater og sveitsiske advokater	10	10	Språklig endring i advokatloven § 43	20
3.1	Reguleringen i advokatloven	10	11	Overgangsregler	21
3.2	Forslaget i høringsnotatet	10	11.1	Søknad om advokatbevilling	21
3.3	Høringsinstansenes syn	10	11.2	Vandelskrav og krav om at personer i ledelsen ikke skal være uskikket	22
3.4	Departementets vurdering	10		Andre enn advokater som utøver advokatvirksomhet på vegne av et advokatforetak	23
4	Advokattilsynets rett til refusjon av utgifter ved tilsyn	12	11.3	Rettskvalifikasjonen for personer med utenlandske yrkeskvalifikasjoner	28
4.1	Gjeldende rett	12	11.4	Tilsyns- og disiplinærordningen	28
4.2	Forslaget i høringsnotatet	12	11.5	Advokatnemndas kompetanse i disiplinærklager	30
4.3	Høringsinstansenes syn	12	11.6	Forvalterordningen	30
4.4	Departementets vurdering	12	11.7	Overtredelsesgebyr	31
5	Klientarkiv under forvalterordning	14	11.8	Forbud mot å yte rettslig bistand	31
5.1	Reguleringen i advokatloven	14	11.9	Internadvokater	32
5.2	Forslaget i høringsnotatet	14	11.10		
5.3	Høringsinstansenes syn	14	11.11		
5.4	Departementets vurdering	14	12	Møterett for Høyesterett	37
6	Forskriftshjemmel for saksbehandlingsregler i klagesaker for Advokatnemnda	15	12.1	Reguleringen i domstolloven	37
6.1	Reguleringen i advokatloven	15	12.2	Forslaget i høringsnotatet	37
6.2	Forslaget i høringsnotatet	15	12.3	Høringsinstansenes syn	37
6.3	Høringsinstansenes syn	15	12.4	Departementets vurdering	38
6.4	Departementets vurdering	15	13	Adgangen til å opptre som prosessfullmektig	39
7	Søksmål om gyldigheten av vedtak fattet av Advokatnemnda og Advokattilsynet	16	13.1	Reguleringen i domstolloven § 219	39
7.1	Reguleringen i advokatloven	16	13.2	Forslaget i høringsnotatet	39
7.2	Forslaget i høringsnotatet	16	13.3	Høringsinstansenes syn	39
7.3	Høringsinstansenes syn	16	13.4	Departementets vurdering	39
7.4	Departementets vurdering	16	14	Advokatfullmektiger som får oppnevnt verge	41
8	Juristers sikkerhetsstillelse og plikt til å betale bidrag	17	14.1	Reguleringen i vergemålsloven	41
8.1	Reguleringen i advokatloven	17	14.2	Forslaget i høringsnotatet	41
8.2	Forslaget i høringsnotatet	17			

14.3	Høringsinstansenes syn	41	18.2	Forslaget i høringsnotatet	45
14.4	Departementets vurdering	41	18.3	Høringsinstansenes syn	45
15	Partens adgang til å la seg bistå av fullmektig i forvaltningssaker	42	18.4	Departementets vurdering	45
16	Tilsynsrådet for advokatvirksomhet endrer navn til Advokattilsynet	43	19	Økonomiske og administrative konsekvenser	46
17	Adgangen til å være støtteperson i Konfliktrådet	44	20	Merknader til de enkelte bestemmelsene	47
18	Adgangen for personer med utenlandsk advokatbevilling til å være prosessfullmektig	45	20.1	Endringer i advokatloven	47
18.1	Gjeldende rett	45	20.2	Endringer i tvisteloven	50
			20.3	Endringer i lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving)	50
				Forslag til lov om endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.)	52

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 61 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 22. mars 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i lov 12. mai 2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatloven), herunder overgangsregler og endringer og suppleringer i advokatlovens bestemmelse om endringer i andre lover. Det foreslås også mindre endringer i lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) og i lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving). Det overordnede formålet med lovforslaget er å sørge for en smidig overgang fra dagens advokatregelverk til ikraftsettingen av advokatloven og ny advokatforskrift.

For at de berørte skal få mulighet til å innrette seg etter det nye advokatregelverket, foreslår departementet enkelte overgangsregler. Det foreslås blant annet en overgangsregel om at eiere, styremedlemmer og personer i ledelsen i et advokatforetak, men som ikke har advokatbevilling, må legge frem en politiattest innen ett år etter at loven trådte i kraft. Andre overgangsregler som foreslås, gjelder søknader om advokat-

bevilling, andre enn advokater som utøver advokatvirksomhet på vegne av et foretak, retts-
hjelperordningen, bruk av juristtittelen for personer med utenlandske yrkeskvalifikasjoner, tilsyns- og disiplinærordningen, Advokatnemndas kompetanse i disiplinærklager, forvalterordningen, overtredelsesgebyr og forbud mot å yte rettslig bistand. Som en oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak knyttet til forsikringsselskapers adgang til å tilby advokatbistand gjennom retts-
hjelpforsikring foreslår departementet også en overgangsregel for internadvokater. Overgangsregelen innebærer at disse kan fortsette å yte advokatbistand i en periode på tre år fra advokatloven trer i kraft.

Proposisjonen følger videre opp et tidligere høringsinnspill fra Høyesterett knyttet til adgangen til å opptre som advokat ved Høyesterett. Departementet foreslår at det som hovedregel ikke skal være adgang til å møte til prøve når retten settes i storkammer eller plenum.

I advokatloven foreslås det enkelte realitetsendringer, blant annet et forslag om utvidet plikt

til å oppbevare klientarkiv for Advokattilsynet. Det foreslås også realitetsendringer i advokatloven § 68 om jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet.

Det foreslås i tillegg enkelte klargjørende endringer i advokatloven §§ 8, 10, 45 og 65, lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) § 219 og lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål (vergemålsloven) § 65 og enkelte mindre endringer i andre lover. Videre foreslås det nye

forskriftshjemler i advokatloven § 54 og i tvisteloven § 3-3 sjette ledd.

Departementet foreslår at kompetansen til å fastsette ikraftsettingstidspunktet for advokatloven legges til Kongen.

I proposisjonen foreslås det i tillegg enkelte rettelser i lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving). Disse forslagene er bare omtalt i merkningene til de enkelte lovbestemmelsene.

2 Bakgrunn

2.1 Behov for endringer i advokatloven

Advokatloven ble vedtatt av Stortinget 3. mai 2022 og sanksjonert i statsråd 12. mai 2022. Advokatloven vil erstatte kapittel 11 «Om retts- hjelpvirksomhet og advokater» i domstolloven, med unntak av enkelte bestemmelser som videre- føres i lovens kapittel 11 med ny tittel «Om advokater».

I høringsnotat 29. september 2023 om forslag til endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.) og ny advokatforskrift foreslo departementet overgangsregler, samt enkelte endringer i advo- katloven og andre lover. Disse endringene er i hovedsak rettelsler og videreføring av gjeldende rett, men på enkelte områder så departementet behov for å foreslå realitetsendringer. Departe- mentet foreslo også en endring i advokatloven § 72 om ikraftsetting. Samtidig la departementet frem forslag til en ny advokatforskrift.

2.2 Høringen

Høringsnotatet ble sendt på høring 29. september 2023 med høringsfrist 2. januar 2024. Høringen ble sendt til følgende instanser:

Departementene

Høyesterett

Lagmannsrettene

Tingrettene

Jordskifterettene

Arbeidsretten

Utmarksdomstolen for Finnmark

Advokatbevillingsnemnden

Barneverns- og helsenemndene

Brønnøysundregistrene

Datatilsynet

Digitaliseringsdirektoratet

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring

Disiplinærnemnden for advokater

Diskrimineringsnemnda

Domstoladministrasjonen

Finanstilsynet

Forbrukerklageutvalget

Forbrukerrådet

Forbrukertilsynet

Forliksrådene

Husleietvistutvalget

Konkurransetilsynet

Kriminalomsorgsdirektoratet

Kripes

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum

Norges institusjon for menneskerettigheter

Pasientskadenemnda

Personvernemnda

Politidirektoratet

Politidistriktene

Regelrådet

Regjeringsadvokaten

Riksadvokaten

Sivilombudet

Skattedirektoratet

Språkrådet

Statens havarikommisjon

Statens sivilrettsforvaltning

Statsadvokatembetene

Statsforvalterne

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet

Tilsynsutvalget for dommere

Trygderetten

Utdanningsdirektoratet

Utlendingsnemnda

Økokrim

Fylkeskommunene

Oslo kommune

Akademikerne

Amnesty International Norge

Assuranceforeningen Skuld (gjensidig)

Assuranceforeningen Gard – gjensidig

Boligbyggelaget Usbl

Changemaker

Den Norske Advokatforening

Den norske Dommerforening

Den norske Helsingforskomité

Den Norske Krigsforsikring for Skib, Gjensidig Forening	Obos BBL
Den norske Legeforening	Oslo forsikring AS
Den norske Revisorforening	Parat
Eiendom Norge	Profesjonelle Vergers Interesseorganisasjon
Eika forsikring AS	Protector forsikring ASA
Equinor Insurance AS	Redaktørforeningen
Finans Norge	Regnskap Norge
Finansklagenemnda	Rettspolitisk forening
Finse forsikring AS	Sentralenheten for Barneverns- og helsenemnda
Forbruker Europa	Skogbrand forsikringsselskap gjensidig
Fremtind forsikring AS	Statkraft forsikring AS
Frende skadeforsikring AS	Statnett forsikring AS
Gatejuristen i Bergen	Storebrand forsikring AS
Gatejuristen i Kristiansand	Tax Justice Norge
Gatejuristen i Oslo	Telenor forsikring AS
Gatejuristen i Stavanger	Vergeforbundet
Gatejuristen i Tromsø	Vergeforeningen Følgesvennen
Gatejuristen i Trondheim	Watercircles forsikring ASA
Gjensidige forsikring ASA	Yrkesorganisasjonenes sentralforbund
Granne forsikring	
Help forsikring AS	Avdeling for regnskap og rettsvitenskap, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger
Hovedorganisasjonen Virke	Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
ICJ-Fagutvalget for dommeres, advokaters og påtalejuristers uavhengighet	Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo
If forsikring	Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø
Industrieforsikring AS	Institutt for rettsvitenskap og styring, Handelshøgskolen BI, Oslo
Jernbanepersonalets forsikring gjensidig	Institutt for rettsvitenskap, Handelshøgskolen ved Universitetet i Agder
Juridisk rådgivning for kvinner	
Juristenes utdanningscenter	Departementet har mottatt realitetsuttalelser fra følgende høringsinstanser:
Juristforbundet	
Juss-Buss	Høyesterett
Jussformidlingen i Bergen	
Jusshjelpe i Nord-Norge	Disiplinærnemnden for advokater
Jussutdanning AS	Finnmark politidistrikt
KLP skadeforsikring AS	Namsføgden i Oslo, Asker og Bærum
Knif Trygghet forsikring AS	Politidirektoratet
Kommunesektorens organisasjon	Regjeringsadvokaten
Landkreditt forsikring AS	Statens sivilrettsforvaltning
Landsorganisasjonen i Norge	Tilsynsrådet for advokatvirksomhet
Ly forsikring ASA	Øst politidistrikt
Nordisk skibsrederforening	
Nordlys forsikring gjensidig	Advokatforeningen
Norges Eiendomsmeglerforbund	Kåre I. Moljord
Norsk Journalistlag	BDO Advokater AS, Deloitte Advokatfirma AS,
Norsk Organisasjon for Asylsøkere	Ernst & Young Advokatfirma AS, KPMG Law
Norsk Presseforbund	Advokatfirma AS, Advokatfirmaet PWC AS og
Norsk Redaktørforening	RSM Advokatfirma AS
Norsk Transportarbeiderforbund	Gjermund Viland
Norsk Økrimforening	Handelsbanken
Norske Boligbyggelags Landsforbund SA	HELP forsikring AS
Norwegian Hull Club – gjensidig assuranceforening	Juristforbundet
Næringslivets Hovedorganisasjon	Juristenes utdanningscenter
Obos Basale AS	

Kirkens Bymisjon
Kommunesektorens organisasjon
Landsorganisasjonen i Norge
Norsk organisasjon for Asylsøkere
Oslo Advokatkontor AS

Det juridiske fakultet, Institutt for privatrett,
Universitetet i Oslo

Følgende høringsinstanser har uttalt at de ikke har merknader til lovforslagene i høringsnotatet eller ikke finner grunn til å avgi høringsuttalelse:

Forsvarsdepartementet
Samferdselsdepartementet
Brønnøysundregistrene

Skattedirektoratet
Språkrådet
Tilsynsutvalget for dommere

Flere høringsinstanser har hatt innspill til vedtatte bestemmelser i advokatloven eller til andre lover. Dette gjelder blant annet enkelte innspill fra Disiplinærnemnden for advokater, Juristenes utdanningssenter, Kommunesektorens organisasjon, Regjeringsadvokaten, Statens sivilrettsforvaltning, Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, Øst politidistrikt og Kåre I. Moljord. Innspill til bestemmelser som ikke har vært på høring nå, går departementet ikke nærmere inn på i proposisjonen her. Det vises til proposisjonen punkt 19.

3 EØS-advokater og sveitsiske advokater

3.1 Reguleringen i advokatloven

I advokatloven kapittel 3 er det inntatt regler om advokatvirksomhet på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling. Etter advokatloven § 8 første ledd første punktum kan Advokattilsynet gi personer med utenlandsk advokatbevilling tillatelse til å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis. Den som får slik tillatelse, har etter § 8 første ledd andre punktum de samme rettighetene og pliktene som personer med norsk advokatbevilling, med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov.

Advokatloven § 10 inneholder bestemmelser om bortfall, tilbakekall, suspensjon og forbud mot å utøve advokatvirksomhet for personer som utøver advokatvirksomhet på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling. Første til tredje ledd gjelder bortfall, tilbakekall og suspensjon av tillatelser til å utøve advokatvirksomhet. Fjerde ledd gjelder adgangen til å forby gjesteadvokater å utøve advokatvirksomhet, samt straff for å utøve advokatvirksomhet i strid med et slikt forbud.

I advokatloven § 65 første ledd er det inntatt en uttømmende oppramsing av vedtak truffet av Advokattilsynet eller Advokatnemnda hvor domstolen skal ha adgang til å prøve alle sider av saken, også hensiktsmessighetskjønnet.

3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet å tydeliggjøre i advokatloven § 8 første ledd at personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits som ønsker å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis, skal registrere seg hos Advokattilsynet. Etter forslaget skal slike personer ha de samme rettighetene og pliktene som personer med norsk advokatbevilling, med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov.

Det ble også foreslått endringer i advokatloven § 10 fjerde ledd første punktum. Forslaget innebærer at Advokattilsynet også kan forby personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits å utøve advokatvirksomhet i Norge for en bestemt

tid på inntil to år dersom vilkårene for tilbakekall etter andre ledd eller vilkårene for suspensjon etter tredje ledd er oppfylt. Den som utøver advokatvirksomhet i strid med et slikt forbud, straffes med bot eller fengsel inntil seks måneder, jf. advokatloven § 10 fjerde ledd andre punktum.

3.3 Høringsinstansenes syn

Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum støtter forslaget om å kunne forby personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits å utøve advokatvirksomhet i Norge dersom vilkårene for tilbakekall eller suspensjon er oppfylt. Høringsinstansen støtter også at personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits omfattes av bestemmelsen om straffesanksjonering. Det har ikke kommet andre innspill til forslaget i høringen.

3.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår endringer i advokatloven §§ 8 og 10 i tråd med forslaget i høringsnotatet. Forslaget er støttet av *Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum*, og det har ikke kommet innvendinger mot forslaget i høringen.

Etter direktiv 98/5/EF av 16. februar 1998 om lettelse av adgangen til å utøve advokatur på permanent grunnlag i en annen medlemsstat enn staten der den faglige kvalifikasjonen er ervervet (advokatdirektivet) artikkel 2 har enhver person med advokatbevilling fra en EØS-stat rett til å utøve advokatvirksomhet på permanent grunnlag i enhver annen medlemsstat. En person med advokatbevilling fra en EØS-stat som ønsker å praktisere i en annen medlemsstat enn staten der vedkommende ervervet sine faglige kvalifikasjoner, må imidlertid registrere seg hos vedkommende myndighet i denne medlemsstaten, jf. artikkel 3.

Bestemmelsene i direktivet innebærer at personer med advokatbevilling fra en EØS-stat kun er forpliktet til å registrere seg hos Advokattilsynet for å ha rett til å utøve advokatvirksomhet i Norge.

I tillegg til personer med advokatbevilling fra en EØS-stat gjelder advokatdirektivet for personer med advokatbevilling fra Sveits, jf. vedlegg K tillegg III til avtale om endring av konvensjon om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) av 21. juni 2001. Departementet foreslår å tydeliggjøre ordlyden i § 8 første ledd i tråd med det ovennevnte. Forslaget innebærer også at alle personer som utøver advokatvirksomhet i Norge etter § 8, skal ha de samme rettighetene og pliktene som personer med norsk advokatbevilling, med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov.

Bestemmelsene i advokatloven § 10 passer ikke for personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits som utøver advokatvirksomhet i Norge på permanent basis, fordi de ikke er forpliktet til å søke om tillatelse på samme måte som andre med utenlandsk advokatbevilling. Etter departementets syn er det behov for en adgang til å forby også personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits å utøve advokatvirksomhet i Norge for en bestemt tid dersom vilkårene for tilbakekall eller suspensjon er oppfylt. Departementet foreslår at forbudet kan nedlegges for en tidsperiode på inntil to år.

Dette samsvarer med forbudsbestemmelsen for gjesteadvokater. Det vises for øvrig til Prop. 214 L (2020–2021) *Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatloven)* punkt 10.4, hvor departementets vurderinger knyttet til tilbakekall og suspensjon av advokatbevilling fremgår.

Å utøve advokatvirksomhet i strid med et forbud mot dette utgjør en risiko for rettssikkerheten og er egnet til å villedet det rettssøkende publikum og samfunnet for øvrig. Den gjeldende straffebestemmelsen for gjesteadvokater i advokatloven § 10 fjerde ledd vil komme til anvendelse også på personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits.

Som en følge av forslaget til endringer i advokatloven §§ 8 og 10, foreslår departementet også en endring i advokatloven § 65 første ledd bokstav e. Den foreslåtte endringen i første ledd bokstav e tydeliggjør at domstolen kan prøve alle sider av saker som gjelder vedtak om forbud mot å utøve advokatvirksomhet på permanent basis i Norge for personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits.

Det vises til lovforslaget §§ 8, 10 og 65 og merknadene til bestemmelsene.

4 Advokattilsynets rett til refusjon av utgifter ved tilsyn

4.1 Gjeldende rett

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet dekker i utgangspunktet kostnadene ved tilsyn. Etter forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 § 4-7 tredje ledd kan Tilsynsrådet kreve at en advokat dekker utgiftene ved bokettersyn, dersom utgiftene skyldes at advokaten ikke har drevet advokatvirksomhet i samsvar med regler gitt i eller i medhold av domstolloven eller annen lov. Bestemmelsen benyttes som hjemmel for krav på dekning av utgifter knyttet til å engasjere eksterne revisorer til å bistå med bokettersynet, og har stor praktisk betydning.

Adgangen til å kreve dekket utgifter for å engasjere eksterne revisorer til å gjøre bokettersyn, er ikke regulert i advokatloven.

4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre bestemmelsen i forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 § 4-7 tredje ledd, men å innta bestemmelsen i loven. Videre foreslo departementet å tydeliggjøre at retten til refusjon også gjelder overfor *foretaket*. Det ble også foreslått at krav om refusjon skal være tvangsgrunnlag for utlegg.

4.3 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen støtter at reglene om refusjon av utgifter ved tilsyn flyttes fra forskrift til lov. Foreningen støtter imidlertid ikke videreføring av en refusjonsregel og uttalte blant annet følgende:

«Advokatforeningen er imot en refusjonsregel, og mener at kostnadene bør dekkes gjennom de ordinære bidragsbetalingene. Årsaken til dette er at det vil bedre ivareta tilliten til tilsynsorganet. For tilsynsobjektene kan det fremstå som om det mulige refusjonskravet blir et incitament for Tilsynsrådet til ikke å slutte å lete etter feil til man har funnet noen, og også til å

subsumere funn som regelbrudd i et for stort omfang. Etter det vi kjenner til, er en slik refusjonsordning fraværende under Finanstilsynets tilsynsområde.

Størrelsen på refusjonskravene varierer noe, men etter det vi erfarer er et nokså normalt krav på mellom 40 000 og 80 000 kroner. For en del advokater som driver i små foretak eller alene, kan dette være dramatiske beløp. Det er derfor viktig, for det tilfellet at det innføres en regel om refusjon, at tilsynet har anledning til å ta hensyn til virksomhetens økonomi, og etter en rimelighetsvurdering bare kreve deler av utgiftene refundert.»

Ingen andre høringsinstanser har uttalt seg om forslaget.

4.4 Departementets vurdering

I tråd med forslaget i høringsnotatet foreslår departementet å videreføre dagens refusjonsregel, men å ta denne inn i loven i stedet for i forskrift. Bestemmelsen har stor praktisk betydning, og det er etter departementets syn rimelig at advokaten eller advokatforetaket dekker utgiftene knyttet til bokettersyn dersom dette avdekker brudd på regler gitt i eller i medhold av lov. Det foreslås lovfestet i advokatloven § 45 andre ledd at Advokattilsynet kan kreve utgiftene til bokettersyn dekket dersom tilsynet avdekker brudd på regler gitt i eller i medhold av lov.

Forslaget er ikke ment å innebære noen endring av dagens rettsstilstand. Dersom Tilsynsrådet avdekker regelbrudd som medfører vedtak om en administrativ reaksjon i medhold av domstolloven § 225 tredje ledd, vil Tilsynsrådet normalt kreve kostnadene refundert av advokaten. Tilsynsrådet gjør i hvert enkelt tilfelle en konkret vurdering av om det skal kreves refusjon, og hvor mye som eventuelt skal kreves. Ved vurderingen tas det blant annet hensyn til virksomhetens størrelse og økonomi. Departementet mener at den foreslåtte lovteksten er i samsvar med dagens praksis.

Departementet foreslår å tydeliggjøre at Advokattilsynet også kan kreve utgiftene refundert av foretaket, i de tilfellene hvor det er foretaket som er tilsynsobjektet.

Av hensyn til en effektiv innkreving mener departementet at krav om refusjon skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Tvangsgrunnlaget for

refusjonskravet følger dermed av lov, jf. lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdesloven) § 7-2 første ledd bokstav e, og det vil ikke være nødvendig å skaffe alminnelig tvangsgrunnlag, for eksempel dom, for å inndrive kravet.

Det vises til lovforslaget § 45 andre ledd og merknaden til bestemmelsen.

5 Klientarkiv under forvalterordning

5.1 Reguleringen i advokatloven

Når det oppnevnes en forvalter etter advokatloven § 46, eller klientarkivet ikke oppbevares på en betryggende måte etter at en advokat har avvirket virksomheten sin, skal Advokattilsynet sørge for betryggende oppbevaring av klientarkivet i ti år, jf. advokatloven § 49 første ledd. Advokatens plikt til arkivhold fremgår av advokatloven § 36. Etter bestemmelsens første ledd andre punktum skal dokumenter oppbevares i ti år eller lenger dersom oppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det.

5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet endringer i advokatloven § 49 slik at Advokattilsynet, i likhet med advokatene, får en plikt til å oppbevare dokumenter lenger enn ti år dersom advokatoppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det.

5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg om forslaget.

5.4 Departementets vurdering

I tråd med forslaget i høringsnotatet foreslår departementet en utvidet oppbevaringsplikt for Advokattilsynet i advokatloven § 49. Formålet med forslaget er å ivareta klientens interesser i like stor grad i advokatloven § 49 som i advokatloven § 36 om advokatens oppbevaringsplikt. Departementet viser til at oppdragets karakter eller dokumentets karakter eller innhold kan tilsa at et dokument må oppbevares i mer enn ti år. Blant annet kan dette gjelde for dokumenter om rettslige disposisjoner som har betydning ut over en periode på ti år. Dette kan for eksempel være dokumenter knyttet til et testament, en inngåelse av en ektepakt eller en langvarig kontrakt. Det har ikke kommet merknader til forslaget i høringen. På denne bakgrunn foreslår departementet en plikt for Advokattilsynet til å oppbevare dokumenter lenger enn ti år dersom oppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det.

Det vises til lovforslaget § 49 og merknaden til bestemmelsen.

6 Forskriftshjemmel for saksbehandlingsregler i klagesaker for Advokatnemnda

6.1 Reguleringen i advokatloven

I advokatloven kapittel 11 er det gitt regler om Advokatnemnda. Etter advokatloven § 54 om Advokatnemndas oppgaver skal Advokatnemnda behandle disiplinærsaker og klager over Advokattilsynets avgjørelser. Behandlingen av disiplinærklager er regulert i advokatloven § 57. Det følger av bestemmelsens sjettede ledd at departementet kan gi forskrift om behandlingen av disiplinærsakene. Advokatloven har imidlertid ingen klar forskriftshjemmel for å gi regler om behandlingen av klager over Advokattilsynets avgjørelser.

6.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet en egen forskriftshjemmel i advokatloven § 54 for å gi regler om behandlingen av klager over Advokattilsynets avgjørelser.

6.3 Høringsinstansenes syn

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet støtter forslaget om å innta en hjemmel i advokatloven § 54

andre ledd for å kunne gi forskrift om behandlingen av klager over Advokattilsynets avgjørelser, men påpeker at en utvidelse av klageadgangen vil innebære økt ressursbruk i Advokattilsynet, som igjen medfører økte kostnader.

Det har ikke kommet andre innspill til forslaget i høringen.

6.4 Departementets vurdering

Departementet mener at det er behov for regler om behandlingen av klager over Advokattilsynets avgjørelser. Det fremstår mest hensiktsmessig at disse reglene gis i forskrift. Departementet foreslår derfor en egen forskriftshjemmel for å gi regler om behandlingen av klager over Advokattilsynets avgjørelser. Forslaget om forskriftshjemmel innebærer ingen utvidelse av klageadgangen.

Departementet foreslår endringer i advokatloven § 54 i tråd med forslaget i høringen. Det vises til lovforslaget § 54 og merknaden til bestemmelsen.

7 Søksmål om gyldigheten av vedtak fattet av Advokatnemnda og Advokattilsynet

7.1 Reguleringen i advokatloven

Når domstolene skal behandle søksmål over vedtak fattet av Advokatnemnda og Advokattilsynet, er utgangspunktet at domstolens kompetanse vil være lik den som gjelder for overprøving av andre forvaltningsvedtak. Et unntak fra dette finnes i advokatloven § 65 første ledd, hvor det fremgår at domstolen skal kunne prøve alle sider av saker som gjelder nærmere bestemte vedtak, herunder saker om tilbakekall og suspensjon av advokatbevilling og autorisasjon som advokatfullmektig, forbud mot å yte rettslig bistand med videre. For disiplinærvedtak bør domstolene fortsatt være tilbakeholdne med å overprøve den konkrete skjønnsutøvelsen knyttet til de yrkesetiske reglene. Det vises til departementets uttalelser i Prop. 214 L (2020–2021) punkt 21.4.3.10.

Det fremgår av advokatloven § 65 andre ledd at saken må bringes inn for domstolene innen seks måneder etter at vedtaket er meddelt partene. Søksmålet reises mot staten ved Advokatnemnda eller staten ved Advokattilsynet.

7.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet justeringer i advokatloven § 65 andre ledd for å tydeliggjøre at søksmålsfristen gjelder alle vedtak fattet av Advokattilsynet og Advokatnemnda, ikke bare de sakene som er nevnt i bestemmelsens første ledd. Departementet foreslo at det ikke skulle fastsettes overgangsregler knyttet til innføringen av søksmålsfristen.

7.3 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen og *Disiplinærnemnden for advokater* støtter forslaget til endringer i advokatloven § 65 og at det ikke gis overgangsregler knyttet til søksmålsfristen. Advokatforeningen viser til at en slik løsning vil bidra til en raskere og mer effektiv overgang til den nye tilsyns- og disiplinærordningen.

Det er ikke mottatt andre innspill til den foreslåtte lovendringen.

7.4 Departementets vurdering

Advokatloven § 65 andre ledd er ment å gjelde for alle vedtak fattet av Advokattilsynet og Advokatnemnda, ikke bare sakene som er nevnt i bestemmelsens første ledd. Departementet mener at ordlyden bør presiseres, særlig siden søksmålsfristen er ny med advokatloven. Departementet følger derfor opp forslaget fra høringen og foreslår en språklig justering i advokatloven § 65 andre ledd.

Departementet foreslår ikke overgangsregler knyttet til innføringen av søksmålsfristen. Søksmålsfristen er en prosessregel. Nye prosessregler kan som utgangspunkt og hovedregel, uten hinder av tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97 og EMK artikkel 7, anvendes på eldre forhold, selv om det medfører at stillingen for den det gjelder, blir mindre gunstig, jf. Rt. 2014 side 1105 avsnitt 64.

8 Juristers sikkerhetsstillelse og plikt til å betale bidrag

8.1 Reguleringen i advokatloven

Etter advokatloven § 68 første ledd skal en jurist som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg når det ytes slik rettslig bistand. I Prop. 214 L (2020–2021) punkt 5.5.4.2 uttaler departementet at det vil være å gå for langt å stille krav om at alle jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, skal stille sikkerhet. I advokatloven § 68 andre ledd bokstav a er det lagt opp til at departementet kan gi forskrift om sikkerhetsstillelse for jurister, blant annet om fritak fra plikt til å stille sikkerhet.

Det er inntatt flere forskriftshjemler i § 68 andre ledd bokstav a til e. Det følger av bokstav e at departementet kan gi forskrift om plikt til å betale bidrag til Advokattilsynet for jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet.

8.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet en uttømmende regulering i advokatloven § 68 første ledd av hvilke jurister som skal ha plikt til å stille sikkerhet. Videre foreslo departementet et nytt andre ledd med en plikt for disse juristene til å betale bidrag til Advokattilsynet. Det ble foreslått at Advokattilsynet kan ilegge et gebyr på inntil fem ganger rettsgebyret for forsinket betaling av bidrag. Etter forslaget skal skyldig bidrag og gebyr være tvangsgrunnlag for utlegg.

Forskriftshjemlene i § 68 andre ledd ble foreslått inntatt i bestemmelsens tredje ledd, og bokstav e ble foreslått endret. Forslaget innebærer at departementet kan gi forskrift om bidraget, herunder om bidragets størrelse og innkreving.

8.3 Høringsinstansenes syn

Landsorganisasjonen i Norge, Norsk Organisasjon for Asylsøkere, Tilsynsrådet for advokatvirksomhet og Universitetet i Oslo har hatt innspill til forslaget

til hvilke jurister som skal ha plikt til å stille sikkerhet. Norsk Organisasjon for Asylsøkere, Tilsynsrådet og Universitetet i Oslo mener at forslaget som begrenser hvilke jurister som skal ha plikt til å stille sikkerhet, er for upraktisk og uklart. Universitetet i Oslo mener blant annet særlig det vil være uheldig med en endring i advokatloven § 68 første ledd som erstatter næringsvirksomhetskriteriet med «fra et foretak som har til formål å yte rettslig bistand». Tilsynsrådet foreslår at det ikke skal være en plikt, men en rett til å stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg når det ytes slik rettslig bistand. Landsorganisasjonen i Norge har spilt inn atplikten til å stille sikkerhet reiser EØS-rettslige spørsmål. Da det er lagt opp til at de samme juristene som skal ha plikt til å stille sikkerhet, skal ha en plikt til å betale bidrag til Advokattilsynet, har innspillene også betydning for hvem som skal ha plikt til å betale bidrag.

Det har ikke kommet innspill til de øvrige forslagene til endringer i advokatloven § 68.

8.4 Departementets vurdering

Departementet er etter en nærmere vurdering enig med de høringsinstansene som har tatt til orde mot forslaget til en uttømmende regulering i advokatloven av hvilke jurister som skal ha en plikt til å stille sikkerhet. Departementet foreslår derfor ikke endringer i advokatloven § 68 første ledd.

Som i høringsnotatet, foreslår departementet en plikt til å betale bidrag til Advokattilsynet for jurister som har en plikt til å stille sikkerhet, jf. lovforslaget § 68 andre ledd. Departementet foreslår videre at det kan ilegges gebyr for forsinket betaling av bidrag, og at skyldig bidrag og gebyr skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Det har ikke kommet merknader fra høringsinstansene til denne delen av forslaget. Reguleringen er basert på den tilsvarende reguleringen av advokaters plikt til å betale bidrag til Advokattilsynet og Advokatenemnda i advokatloven § 60. Advokattilsynet kan etter § 60 andre ledd første punktum ilegge advoka-

ter et gebyr på inntil ti ganger rettsgebyret for forsinket betaling av årlig bidrag. Departementet mener at rammen for gebyret bør være lavere for jurister. Det foreslås derfor at Advokattilsynet kan ilegge et gebyr på inntil fem ganger rettsgebyret for forsinket betaling av bidrag.

I § 68 nytt tredje ledd bokstav e, foreslår departementet en forskriftshjemmel som erstatter ved-

tatte § 68 andre ledd bokstav e. Etter forslaget kan departementet gi forskrift om bidraget, blant annet om bidragets størrelse og innkreving. Forslaget samsvarer med forskriftshjemmelen i advokatloven § 60 tredje ledd om advokaters bidragsplikt.

Det vises til lovforslaget § 68 og merknaden til bestemmelsen.

9 Ikraftsetting av advokatloven

9.1 Reguleringen i advokatloven

I advokatloven § 72 er det fastsatt at lovens ikraft-tredelse fastsettes ved lov. Bakgrunnen for at det ble foreslått ikraftsetting ved lov var at det gjenstod et omfattende forskriftsarbeid og at det uansett var ønskelig at overgangsreglene skulle fastsettes av Stortinget, se Prop. 214 L (2020–2021) punkt 22.

9.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet at kompetansen til å fastsette ikraftsettingstidspunktet for advokatloven skulle legges til Kongen.

9.3 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen og *HELP forsikring AS* har støttet forslaget om at Kongen skal fastsette ikraftsettingstidspunktet for advokatloven. Det er ingen andre høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget.

9.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår at kompetansen til å fastsette ikraftsettingstidspunktet for advokatloven legges til Kongen. Advokatloven, med de foreslåtte endringene og overgangsreglene, og den nye advokatforskriften må settes i kraft samtidig. Den mest hensiktsmessige måten å løse dette på, er å legge kompetansen til å beslutte ikraftsettingen av advokatloven til Kongen. Det vil gi den nødvendige fleksibiliteten til å samordne ikraftsetting av advokatloven med de nye endringene og forskriften, uavhengig av når dette lovforslaget blir behandlet av Stortinget. Overgangsreglene vil bli fastsatt av Stortinget ved behandlingen av det foreliggende lovforslaget.

Høringen har avdekket behov for å sette i kraft reglene om internadvokater på et senere tidspunkt enn resten av loven, jf. proposisjonen punkt 11.11. Departementet foreslår derfor at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Det vises til lovforslaget § 72 og merknaden til bestemmelsen.

10 Språklig endring i advokatloven § 43

Det fremgår av advokatloven § 43 fjerde ledd at Advokattilsynets styre har «tilsettingsmyndighet» for Advokattilsynets stillinger. Departementet foreslår å endre «tilsettingsmyndighet» til «ansettelsesmyndighet», som er det ordet som brukes i lov 16. juni 2017 nr. 67 om statens

ansatte mv. (statsansatteloven), jf. statsansatteloven § 6 fjerde ledd.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer, og det har ikke vært nødvendig med høring. Det vises til lovforslaget § 43 fjerde ledd.

11 Overgangsregler

11.1 Søknad om advokatbevilling

11.1.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Vilkårene for å få advokatbevilling fremgår i dag av domstolloven § 220 og forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 §§ 8-1 og 8-2. Det stilles en rekke krav til søkeren, blant annet at vedkommende har praksis som advokatfullmektig, som dommer eller dommerfullmektig, i en stilling i påtalemyndigheten der behandling av rettssaker inngår som en vesentlig del, eller som universitetslærer i rettsvitenskap, jf. domstolloven § 220 andre ledd nr. 2. Som oppfyllelse av praksiskravet i nr. 2 kan departementet ved forskrift eller Tilsynsrådet i enkelttilfeller fullt ut eller for en del godkjenne annen juridisk virksomhet.

I advokatloven er vilkårene for å få advokatbevilling regulert i §§ 4 og 6. Ved vurderingen av hvilke stillinger som bør kvalifisere til oppfyllelse av praksiskravet for å få advokatbevilling, jf. advokatloven § 4 første ledd bokstav b, er det lagt vekt på hvor relevant praksisen er for advokatyret. På denne bakgrunn ble det vedtatt i advokatloven at virksomhet som universitetslærer i rettsvitenskap, ikke lenger skal godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet.

Etter advokatloven § 6 første ledd kan den som tidligere har hatt advokatbevilling, få advokatbevillingen tilbake uten å oppfylle praksiskravet etter advokatloven § 4 første ledd bokstav b. Denne bestemmelsen gjelder de som har fått advokatbevilling både etter dagens regelverk og etter advokatloven. For søkere som søker om advokatbevilling for første gang, vil imidlertid ikke virksomhet som universitetslærer i rettsvitenskap i utgangspunktet kunne godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet etter at advokatloven trer i kraft.

11.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet at personer som oppfylte praksiskravet for å få advokat-

bevilling på ikraftsettingstidspunktet, skal kunne søke om advokatbevilling inntil et halvt år etter ikraftsettingen, og fortsatt vurderes etter det tidligere regelverket.

11.1.3 Høringsinstansenes syn

Juristforbundet har hatt følgende innspill til forslaget i høringsnotatet:

«Departementet har foreslått at jurister som oppfyller vilkårene for å få advokatbevilling når loven trer i kraft skal kunne søke inntil et halvt år etter lovens ikrafttredelse og fremdeles vurderes etter tidligere regelverk. Juristforbundet støtter dette forslaget.

[...] For universitetslærer vil det bli en endring, og de må derfor innen seks måneder søke om advokatbevilling for å beholde denne muligheten. For andre bestemmelser er overgangsperioden satt til ett år, blant annet krav om politiattest for ansvarlig eiere i advokatforetak og for ikke-juridiske medarbeidere som gir rettsråd. Juristforbundet mener at det ikke er saklig grunn til å forskjellsbehandle disse gruppene, slik at fristen i overgangsperioden gjennomgående bør være ett år.»

Det har for øvrig ikke kommet merknader til forslaget i høringen.

11.1.4 Departementets vurdering

Departementet følger opp forslaget i høringsnotatet om at personer som oppfyller vilkårene for å få advokatbevilling etter domstolloven § 220 andre ledd bokstav d før advokatloven trer i kraft, i en overgangsperiode skal kunne vurderes etter dette regelverket. I lys av høringsinnspillet fra Juristforbundet foreslår departementet imidlertid å utvide overgangsperioden til ett år. I tillegg foreslår departementet at overgangsregelen også skal omfatte vilkår for å få advokatbevilling gitt med hjemmel i § 220 andre ledd.

Forslaget innebærer at en søker som har vært universitetslærer i til sammen minst to år på

ikraftsettingstidspunktet, vil få dette godkjent som oppfylt praksiskrav dersom vedkommende søker senest innen ett år etter at advokatloven trådte i kraft. Etter departementets syn bør det tilsvarende gjelde for andre som etter dagens regelverk og praksis oppfyller vilkårene for å få advokatbevilling. På denne bakgrunn foreslås det en overgangsregel om at den som har oppfylt vilkårene for å få advokatbevilling før advokatloven trådte i kraft, kan få godkjent søknad om advokatbevilling i medhold av domstoloven § 220 andre ledd slik bestemmelsen lød før advokatloven trådte i kraft. Det er i forslaget stilt som vilkår at søknaden må sendes til Advokattilsynet innen ett år etter advokatlovens ikraftsetting. Formålet med overgangsregelen er at personer som oppfyller kravene for å få advokatbevilling før advokatloven trer i kraft, skal ha tilstrekkelig tid til å områ seg og søke om bevilling etter at loven har begynt å gjelde.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 første ledd og merknaden til bestemmelsen.

11.2 Vandelskrav og krav om at personer i ledelsen ikke skal være uskikket

11.2.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Det stilles i dag ingen krav til vandel og skikkethet for eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre uten advokatbevilling i ledelsen i advokatforetak.

I advokatloven § 22 er det vedtatt krav om at eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre som deltar i ledelsen i et advokatforetak skal ha hederlig vandel og ikke anses uskikket. Etter første ledd siste punktum skal det legges frem utvidet ordinær politiattest etter lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) § 40 og § 41 nr. 2.

Advokatforetaket skal påse at det driver i tråd med reglene. Som en del av tilsynsvirksomheten, kan Advokattilsynet føre tilsyn med at kravene følges. Dersom det konstateres brudd på § 22, kan Advokattilsynet blant annet gi pålegg om retting, jf. advokatloven § 45 eller ilegge overtredelsesgebyr etter advokatloven § 17.

11.2.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet en overgangsregel om at personer uten advokatbevilling som omfattes av kravene i advokatloven § 22 første

ledd, skal legge frem politiattest som nevnt i advokatloven § 22 første ledd innen ett år etter lovens ikraftsetting.

11.2.3 Høringsinstansenes syn

Finnmark politidistrikt har ingen innvendinger mot en overgangsregel som innebærer at eiere, styremedlemmer, daglig leder og personer i ledelsen i advokatforetak må legge frem politiattest innen ett år etter lovens ikraftsetting. Det påpekes imidlertid at det fremstår uklart hvem som vil være riktig mottaker av politiattesten og som eventuelt kan be om fornyet vandelskontroll. Ved fornyet vandelskontroll blir det ikke utstedt ny politiattest, men det kan utstedes nye opplysninger dersom hjemmelsgrunnlaget er til stede. Politidistriktet har bemerket at det heller ikke vil kunne utleveres andre opplysninger enn de som fremgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten. *Politidirektoratet* slutter seg til departementets forslag. Direktoratet viser også til høringsinnspillet fra Finnmark politidistrikt og understreker at det er avgjørende at klarheten som påpekes der, avklares.

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet påpeker at det er uklart om den foreslåtte overgangsbestemmelsen innebærer at advokatforetaket har ett år på seg til å gjennomføre selve vandels- og skikkethetsvurderingen, eller om bestemmelsen bare omfatter vandelsvurderingen, eventuelt om den bare omfatter selve fremleggelsen av politiattesten. Tilsynsrådet uttaler videre følgende:

«Uansett mener Tilsynsrådet at en 'overgangsperiode' på ett år fra lovens ikraftsetting er for lang. Det vil som hovedregel ikke ta lang tid å innhente politiattest, og Tilsynsrådet kan uansett ikke se noen god grunn til at det skal måtte gå ett år før en skikkethetsvurdering skal være gjennomført. Tilsynsrådet viser også til at bestemmelsen antas å omfatte et begrenset antall personer. Tilsynsrådet foreslår derfor at overgangsbestemmelsen endres til at foretaket må kunne dokumentere å ha gjennomført vandels- og skikkethetsvurdering innen 3 måneder fra lovens ikraftsetting.

[...]

Tilsynsrådet legger videre til grunn at overgangsregelen ikke får noen innvirkning på bestemmelsen i advokatloven § 22 andre ledd om fratreden og avhending av eierandel der det er konstatert eller på annen måte kjent på tidspunktet for lovens ikraftsetting at en person ikke oppfyller vandels- eller skikkethets-

kravene. Dette vil for eksempel være tilfelle dersom en advokat har fått sin advokatbevilling tilbakekalt som følge av at vedkommende er ansett uskikket. I et slikt tilfelle vil den tidligere advokaten som enten inngår i ledelsen i foretaket eller eier andeler i foretaket måtte fratrevet uten ugrunnet opphold og/eller avhende eierandelen så snart som mulig og senest innen ett år (etter lovens ikraftsetting), slik advokatloven § 22 annet ledd første og andre punktum gir anvisning på.»

11.2.4 Departementets vurdering

Departementet følger opp forslaget i høringsnotatet om en overgangsregel for personer uten advokatbevilling som omfattes av kravene i advokatloven § 22 første ledd. Overgangsregelen går ut på at disse skal legge frem politiattest som nevnt i advokatloven § 22 første ledd innen ett år etter lovens ikraftsetting.

Lignende krav som i advokatloven § 22 ble innført ved lovendringer i lov 29. juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling (eiendomsmeglingsloven) i 2008 og lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirkosomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav (inkassoloven) i 2006. I forbindelse med endringene i inkassoloven, ble det besluttet at styremedlemmer og daglige ledere som etter lovendringene ble omfattet av kravene til vandel og skikkethet, skulle legge frem politiattest innen ett år etter lovens ikraftsetting. Det vises til Ot.prp. nr. 63 (2004–2005) *Om lov om endringar i inkassolova (krav om å vere eigna m.m.)* punkt 9 på side 36 og 37, hvor departementet uttalte:

«For det første er det behov for ein overgangsregel om plikta til å leggje fram politiattest for styremedlemmar og daglege leiarar i foretak som har inkassoløyve når lova blir sett i verk, jf. nr. 2. Behovet for ei overgangsføresegn heng saman med at ein innehavar av eit inkassoløyve pliktar å sjå til at vilkåra for inkassoløyve er oppfylt, jf. inkassolova § 6 første ledd første punktum. Etter lovforslaget er kravet om politiattest eit vilkår for inkassoløyve. Dersom det ikkje blir lagt fram slik attest, risikerer innehavaren av inkassoløyvet sanksjonar etter §§ 30 til 32. Det er derfor viktig at styremedlemmar og daglege leiarar i eksisterande inkassoforetak får rimeleg tid til å leggje fram slik attest.»

Etter departementets syn gjør lignende hensyn seg gjeldende for endringene med advokatloven.

Departementet har merket seg Tilsynsrådets innspill om at overgangsperioden bør være kortere og at denne ikke bør få innvirkning på bestemmelsen i advokatloven § 22 andre ledd. Den foreslåtte overgangsregelen gir en utsatt frist for å legge frem politiattest, og ikke en utsettelse av foretakets plikt til å vurdere om vedkommende ikke anses uskikket. Utsettelse av plikten til å legge frem politiattest vil imidlertid kunne påvirke advokatforetakets vurderingsgrunnlag i perioden overgangsregelen gjelder. Regelen innebærer heller ingen utsettelse av plikten i advokatloven § 22 andre ledd til å fratrevet uten ugrunnet opphold eller å avhende eierandelen så snart som mulig og senest innen ett år.

Under henvisning til høringssvaret fra Finnmark politidistrikt presiserer departementet at advokatforetaket vil være mottaker av politiattester for denne persongruppen. Det vises i denne forbindelse til Prop. 214 L (2020–2021) punkt 12.7.2.6, der det fremgår at det enkelte foretaket skal ha ansvar for å påse at kravene til enhver tid er oppfylt.

Den foreslåtte overgangsregelen gjelder ikke personer i ledelsen som er advokater. For disse vil Advokattilsynet, på bakgrunn av attesten som ble fremlagt i forbindelse med utstedelse av advokatbevillingen, jf. advokatloven § 4, kunne be om fornyet vandelskontroll dersom vilkårene i politiregisterloven § 43 er innfridd. Advokattilsynet vil for eksempel bli varslet etter politiregisterforskriften § 10-7 dersom en advokat blir siktet for et lovbrudd som kan få betydning for bevillingen. Som påpekt av Finnmark politidistrikt, blir det ved fornyet vandelskontroll ikke utstedt ny politiattest, men det kan utleveres nye opplysninger hvis hjemmelsgrunnlaget fortsatt er til stede. Det vil heller ikke kunne utleveres andre opplysninger enn de som fremgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 tredje ledd og merknaden til bestemmelsen.

11.3 Andre enn advokater som utøver advokatvirksomhet på vegne av et advokatforetak

11.3.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Domstoloven § 231 regulerer i dag hvordan foretak som utøver advokatvirksomhet, kan organiseres, og hvem som kan utøve advokatvirksomhet på vegne av foretaket. Etter domstoloven § 231 femte ledd første punktum er utgangspunktet at

det bare er advokater som kan utøve advokatvirksomhet på advokatselskapets vegne.

Med advokatvirksomhet menes virksomhet som en advokatbevilling gir innehaveren rett til å drive, jf. domstoloven § 231 første ledd andre punktum. Foruten rettshjelpvirksomhet som nevnt i domstoloven § 218 første ledd, dekker uttrykket også andre former for virksomhet som er forbeholdt advokater eksklusivt eller ved siden av andre grupper, jf. Ot.prp. nr. 7 (1990–1991) *Om lov om endringer i domstoloven m.m (advokatlovgivningen m.m)* side 77. Når virksomheten drives i medhold av annet enn en advokatbevilling, regnes virksomheten ikke som advokatvirksomhet, jf. domstoloven § 231 første ledd tredje punktum. For eksempel regnes ikke integrert rettshjelp som nevnt i domstoloven § 218 femte ledd som advokatvirksomhet.

Domstoloven § 231 femte ledd andre punktum oppstiller et unntak fra utgangspunktet om at det kun er advokater som kan utøve advokatvirksomhet på selskapets vegne. Forutsetningen er at personen har adgang til det i medhold av annet enn en advokatbevilling og har stilt sikkerhet for det ansvaret vedkommende kan pådra seg. Bestemmelsen innebærer en adgang for andre enn advokater til å yte rettslig bistand til en klient.

Annen type virksomhet som ikke krever advokatbevilling, kan utøves av andre i selskapet, så lenge virksomheten har en «naturlig tilknytning til advokatvirksomheten», jf. domstoloven § 231 fjerde ledd.

Advokatvirksomhet defineres i advokatloven § 2 bokstav e som «rettslig bistand i og utenfor rettergang som en advokat yter til en klient og annen bistand fra en advokat som det er vanlig at advokaten yter, eller virksomhet advokatbevillingen i medhold av andre lover gir advokaten rett til å utøve». Etter advokatloven § 20 andre ledd kan advokatvirksomhet på vegne av et advokatforetak bare utøves av advokater eller av en advokatfullmektig på vegne av en advokat. I Prop. 214 L (2020–2021) punkt 12.7.2.2 uttaler departementet at bestemmelsen «innebærer en innstramming av dagens regulering ved at andre som i dag har adgang til å utøve advokatvirksomhet på advokatforetakets vegne i medhold av domstoloven § 231 femte ledd andre punktum, ikke lenger vil ha adgang til dette». Departementet uttaler videre at «advokatforetakene fortsatt bør ha anledning til å ha medarbeidere med annen utdanning, praksis eller kompetanse», men at disse kun kan utøve virksomhet på foretakets vegne som ikke er å anse for advokatvirksomhet eller rettslig bistand. Det er derfor også

fastsatt i advokatloven § 20 tredje ledd at rettslig bistand etter § 66 ikke kan ytes på vegne av et advokatforetak.

11.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet at personer som før advokatlovens ikraftsetting, hadde adgang til å utøve advokatvirksomhet på foretakets vegne i medhold av domstoloven § 231 femte ledd, kan fortsette å gjøre dette inntil ett år etter at loven har trådt i kraft.

11.3.3 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen, BDO Advokater AS, Deloitte Advokatfirma AS, Ernst & Young Advokatfirma AS, KPMG Law Advokatfirma AS, Advokatfirmaet PWC AS og RSM Advokatfirma AS og *Juristforbundet* har uttalt seg om overgangsreglene for andre enn advokater som utøver advokatvirksomhet på vegne av et foretak.

Juristforbundet støtter forslaget i høringsnotatet. *Advokatforeningen* har heller ikke innvendinger mot departementets forslag til overgangsregler for andre enn advokater som utøver advokatvirksomhet på vegne av et advokatforetak.

BDO Advokater AS, Deloitte Advokatfirma AS, Ernst & Young Advokatfirma AS, KPMG Law Advokatfirma AS, Advokatfirmaet PWC AS og RSM Advokatfirma AS har i en felles høringsuttalelse uttalt at overgangsreglenes lengde bør utvides. Det er fremholdt at overgangsperioden bør forlenges med minst ett år for alle dette gjelder, med tillegg av en tilpasset lengre periode for personer som har vært medarbeidere i 15 år eller mer. Høringsinstansene viser til at rettsliggjøringen av samfunnet stiller store krav til innsikt i nye livsområder, og at næringslivet derfor har behov for tverrfaglighet. Det er pekt på at overgangsreglene vil ha særlig betydning for foretakenes skatterådgivere som ikke har advokatbevilling. Disse yter i dag bistand til klienter på selvstendig grunnlag i advokatforetakets navn. De nevnte foretakene har uttalt:

«[...] Gode skatteråd forutsetter nemlig en kombinasjon av økonomisk og juridisk innsikt, og i våre advokatfirmaer arbeider disse fagområdene sømløst sammen for å gi våre klienter de beste rådene. Det går en linje her til domstoloven § 218 annet ledd, som i lang tid har gjort unntak fra dagens rettsrådsmonopol for advokater og tillatt at revisorer kan bistå med utferdigelse av skattemeldinger, skatteklager

og andre henvendelser til skattemyndighetene på vegne av klienter.

De beste resultatene oppnås imidlertid etter vårt syn når det ikke settes skarpe skiller mellom advokatene og skattespesialister med annen bakgrunn. [...]

Skatterådgiverne er å finne i hele spekteret av medarbeidere i våre virksomheter, fra partnere/eiere som har tilbragt en lang karriere hos oss til nyansatte medarbeidere. Som nevnt innledningsvis er det til sammen 729 advokater/-fullmektiger sysselsatt i våre foretak.

Tilsynsrådet har per 31.12.22 registrert til sammen 139 praktiserende rettshjelpere, som driver virksomhet med hjemmel i domstoloven § 218 andre ledd nr. 1 og nr. 3 første punktum. Det er ikke offentliggjort hvor mange av disse som utøver sin virksomhet på vegne av et advokatfirma i medhold av domstoloven § 231 femte ledd annet punktum. I våre virksomheter er det imidlertid til sammen 67 medarbeidere som er rettshjelpere. Vi sysselsetter altså om lag 48% av det totale antallet rettshjelpere som er registrert.

[...]

Det er 16 personer blant våre medarbeidere som eier en eierandel i et av våre advokatfirmaer og som ikke er advokater.»

Foretakene tar også til orde for særlige overgangsregler for personer som ikke er advokater og som i dag har eierandeler i et advokatforetak. Det er vist til at det vil bli vanskelig for disse å tilfredsstille kravet om å utøve en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i advokatforetaket, jf. advokatloven § 21 andre ledd. De ønsker en bestemmelse som sikrer at personer som ved lovens ikraftsetting eier en eierandel i et advokatforetak, kan videreføre sitt eierskap i advokatforetaket frem til eierskapet opphører etter den privatrettslige avtalen som regulerer eierandelen, uten hinder av advokatloven § 21 andre ledd. Også *Advokatforeningen* mener at det bør gis særlige overgangsregler for personer som ikke er advokater og som i dag har eierandeler i et advokatforetak. Begge høringsinstansene viser til NOU 2015: 3 *Advokaten i samfunnet* punkt 14.2.4.1.2, hvor det ble foreslått å frata personer uten advokatbevilling retten til eierskap i advokatforetak. Etter utvalgets syn burde personer uten advokatbevilling få beholde sine eierposisjoner. Det ble vist til at en slik overgangsregel ville ivareta Grunnloven § 97.

11.3.4 Departementets vurdering

Departementet følger opp forslaget i høringsnotatet om at personer som i dag har adgang til å utøve advokatvirksomhet på foretakets vegne i medhold av domstoloven § 231 femte ledd andre punktum, kan fortsette å gjøre dette i en overgangsperiode. I lys av høringsinnspillene foreslår departementet imidlertid å utvide overgangsperioden fra ett til to år.

Departementet vurderer at en overgangsperiode på to år vil gi advokatforetakene tilstrekkelig tid til å innrette seg etter ny lov og foreta nødvendige omstillinger. En overgangsperiode på to år er også foreslått som et utgangspunkt i den felles høringsuttalelsen fra BDO Advokater AS, Deloitte Advokatfirma AS, Ernst & Young Advokatfirma AS, KPMG Law Advokatfirma AS, Advokatfirmaet PWC AS og RSM Advokatfirma AS.

Ved vedtakelsen av advokatloven ble det fastsatt at advokatvirksomhet på vegne av et advokatforetak bare kan utøves av advokater eller av en advokatfullmektig på vegne av en advokat, jf. advokatloven § 20 andre ledd. Videre ble det fastsatt at det ikke kan ytes rettslig bistand etter § 66 på vegne av et advokatforetak, jf. advokatloven § 20 tredje ledd. Forbudet mot at andre enn advokater kan yte rettslig bistand fra et advokatforetak skal sikre at det er advokatstandard på den rettslige bistanden som ytes fra et advokatforetak. I Prop. 214 L (2020–2021) punkt 12.7.2.2 uttaler departementet følgende:

«I likhet med utvalget foreslår departementet at bare advokater og advokatfullmektiger kan utøve advokatvirksomhet på advokatforetakets vegne. [...]

Ved forslaget om å åpne rettsrådsmonopolet mener departementet det er behov for klare grenser mellom advokatforetak og andre virksomheter som vil kunne tilby rettslig bistand etter lovforslaget kapittel 14. I tillegg til forslaget om å stramme inn hvem som kan utøve advokatvirksomhet på foretakets vegne, foreslår departementet at det ikke skal være adgang til å yte rettslig bistand etter lovforslaget § 66 utad på vegne av et advokatforetak. Forslaget vil gi det rettsøkende publikum trygghet for at den rettslige bistanden som ytes på vegne av et advokatforetak er underlagt rammevilkårene som gjelder for advokatvirksomhet.

I likhet med utvalget mener departementet at advokatforetakene fortsatt bør ha anledning til å ha medarbeidere med annen utdanning,

praksis eller kompetanse. Departementet støtter imidlertid ikke utvalgets forslag om at personer som ikke er advokater eller advokatfullmektiger må opptre som hjelpere, men foreslår at disse kan utøve virksomhet på advokatforetakets vegne forutsatt at dette ikke er å anse som advokatvirksomhet eller rettslig bistand. [...]»

Departementet mener at det ikke vil være i tråd med hensynene bak dette forbudet å gi en lengre overgangsperiode for personer som har vært medarbeidere i 15 år eller mer, som foreslått av BDO Advokater AS, Deloitte Advokatfirma AS, Ernst & Young Advokatfirma AS, KPMG Law Advokatfirma AS, Advokatfirmaet PWC AS og RSM Advokatfirma AS. Det vises for øvrig til at verken Advokatforeningen eller Juristforbundet har tatt til orde for en lengre overgangsperiode enn ett år.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 fjerde ledd og merknaden til bestemmelsen.

BDO Advokater AS, Deloitte Advokatfirma AS, Ernst & Young Advokatfirma AS, KPMG Law Advokatfirma AS, Advokatfirmaet PWC AS og RSM Advokatfirma AS mener også at det bør gis særlige overgangsregler for personer som ikke er advokater og som i dag har eierandeler i et advokatforetak. Disse foretakene og Advokatforeningen har vist til NOU 2015: 3 *Advokaten i samfunnet* punkt 14.2.4.1.2, hvor utvalget foreslo å frata personer uten advokatbevilling retten til eierskap i advokatforetak. Utvalget uttalte i denne forbindelse at ansatte eiere som ikke var advokater og som hadde anledning til å være eiere etter dagens regler, burde få beholde sine eierposisjoner. Det ble vist til at en slik overgangsregel ville ivareta hensynet til Grunnloven § 97.

Etter den vedtatte advokatloven § 21 andre ledd kan bare personer som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i et advokatforetak, være eiere i foretaket. Bestemmelsen viderefører domstolloven § 231 andre ledd, slik at både advokater og andre fortsatt har adgang til å eie andeler eller være deltaker i et advokatforetak. I Prop. 214 L (2020–2021) punkt 12.7.2.4 uttaler departementet at hensynet til advokaters uavhengighet fortsatt må være førende for reguleringen av hvem som kan eie andeler i et advokatforetak.

Departementet legger til grunn at personer som ikke er advokater, kan oppfylle vilkårene for å være eier i et advokatforetak, jf. advokatloven § 21 andre ledd. Som nevnt over, kan personer som ikke er advokater, også fortsette å yte tjenester i advokatforetak etter at advokatloven har begynt å

gjelde. Disse kan både bistå advokatene når advokatene skal gi rettslig bistand til klientene og yte annen bistand til klientene innenfor sine fagområder.

Departementet mener at overgangsregelen i § 73 fjerde ledd vil gi personer som ikke er advokater og som har eierandeler i et advokatforetak, tilstrekkelig tid til å innrette sin virksomhet i foretaket etter det nye regelverket.

Omtalen i NOU 2015: 3 *Advokaten i samfunnet* om forholdet til Grunnloven § 97, gjaldt konsekvensene av forslaget om at andre enn advokater ikke lenger skulle kunne være eiere i advokatforetak. Dette forslaget ble ikke fulgt opp i advokatloven.

11.4 Rettshjelperordningen

11.4.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

I dag reguleres adgangen til å yte rettshjelp i og utenfor rettergang i domstolloven § 218, lov 2. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 95 andre ledd og tvisteloven § 3-3 fjerde ledd og § 6-7 første ledd. Utgangspunktet er at kun advokater kan utøve rettshjelpvirksomhet. Etter domstolloven § 218 andre ledd kan imidlertid også visse andre grupper utøve rettshjelpvirksomhet utenfor rettergang. Dette gjelder jurister uten advokatbevilling, revisorer og andre som på grunn av sin kompetanse har fått tillatelse fra Tilsynsrådet, jf. domstolloven § 218 andre ledd nr. 1-3. Disse kan som hovedregel kun utøve rettshjelpvirksomhet utenfor rettergang. Adgangen til å være prosessfullmektig eller forsvarer i rettergang, krever særskilt tillatelse fra retten i den enkelte sak etter straffeprosessloven § 95 eller tvisteloven § 3-3. Dette gjelder imidlertid ikke for saker som behandles i forliksrådet. I forliksrådet har rettshjelpere etter domstolloven § 218 andre ledd nr. 1-3 en generell adgang til å opptre som prosessfullmektig, jf. tvisteloven § 6-7 første ledd bokstav b.

I utgangspunktet er det kun advokater som kan yte rettshjelp etter lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (rettshjelploven) og motta godtgjøring etter salærregelverket. Etter forskrift 9. oktober 1997 nr. 1087 om adgang til å yte fritt rettsråd for juridiske kandidater som utøver rettshjelpvirksomhet, kan imidlertid også jurister som har registrert sin virksomhet hos Tilsynsrådet, yte fritt rettsråd etter rettshjelploven, jf. § 1. Revisorer eller andre som på grunn av sin kompetanse har tillatelse fra Tilsynsrådet til å yte rettshjelp, kan

ikke yte retts hjelp etter retts hjelploven og motta godtgjøring etter salærregelverket.

De som i dag omtales som retts hjelpere og som yter retts hjelp i medhold av domstolloven § 218 andre ledd, vil fortsatt kunne yte retts lig bistand etter advokatlovens ikraftsetting. Ordningen med retts hjelpere blir imidlertid ikke videreført. I stedet fastsetter advokatloven § 66 første ledd at *enhver* kan yte retts lig bistand, med mindre annet er fastsatt i lov, eller det er nedlagt forbud mot å yte retts lig bistand.

Advokatloven inneholder ingen bestemmelser om adgangen til å yte retts lig bistand i rettergang. Adgangen til å yte retts lig bistand i rettergang må derfor fortsatt vurderes etter straffeprosessloven § 95 andre ledd og tvisteloven § 3-3 fjerde ledd og § 6-7 første ledd.

Forskriften som åpner for at retts hjelpere kan yte fritt retts råd i saker etter retts hjelploven, og få godtgjøring etter salærregelverket, vil oppheves.

11.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet at den som ved lovens ikraftsetting er jurist og som har gitt melding til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet om at vedkommende driver retts hjelpvirksomhet etter forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 § 1-1, kan yte fritt retts råd etter retts hjelploven inntil to år etter at loven har trådt i kraft.

11.4.3 Høringsinstansenes syn

Juristforbundet, Politidirektoratet, Statens sivilrettsforvaltning og Tilsynsrådet for advokatvirksomhet har hatt innspill til overgangsregelen om adgangen til å yte fritt retts råd etter retts hjelploven.

Politidirektoratet og Statens sivilrettsforvaltning støtter uttrykkelig forslaget i høringsnotatet. *Tilsynsrådet for advokatvirksomhet* mener at overgangsregelen i tillegg bør presisere at bestemmelsen bare gjelder jurister som fortsatt vil stille sikkerhet og som vil bli inntatt i juristregisteret.

Juristforbundet mener at jurister i en overgangsperiode fremdeles bør få muligheten til å yte fritt retts råd etter retts hjelploven, og at overgangsreglene bør utvides utover de foreslåtte to årene. Høringsinstansen uttaler følgende:

«Juristforbundet viser til at tittelen jurist beskyttes gjennom ny advokatlov. Med bakgrunn i at retts hjelpsmonopolet blir opphevet med advokatloven vil denne gruppen av jurister i stor grad avløse dagens ordning med retts-

hjelpere. Forskriften som åpner for at retts hjelperne kan yte fritt retts råd i saker etter retts hjelploven, og dermed også godtgjøring etter salærregelverket, vil oppheves.

Dette fremstår som å være en noe utilsiktet virkning av de foreslåtte reglene. Når det gjelder den gruppen jurister som faller inn under krav om sikkerhetsstillelse og bidrag til Advokattilsynet er dette en gruppe som i stor grad vil overta retts hjelpernes nåværende rolle. En stor del av deres naturlige arbeidsfelt vil være saker som faller inn under retts hjelploven og salærregelverket. Forsvinner muligheten til å operere innenfor dette feltet bort vil det retts søkende publikum miste muligheten for et rimeligere og ofte lokalt retts hjelpstilbud. Denne gruppen vil dermed bli påført høyere utgifter enn det retts hjelperne har i dag, men taper muligheten til å operere innenfor et sentralt område for juridiske førstelinjetjeneste.»

11.4.4 Departementets vurdering

I tråd med høringsnotatet foreslår departementet at den som er jurist når advokatloven trer i kraft og etter forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 § 1-1 har gitt melding til Tilsynsrådet om at vedkommende driver retts hjelpvirksomhet, kan yte fritt retts råd etter retts hjelploven inntil to år etter at loven har trådt i kraft.

Departementet mener at to år er en rimelig overgangsperiode for retts hjelpere som kan yte fritt retts råd etter retts hjelploven. Den relativt lange overgangsperioden er foreslått både av hensyn til klientene og av hensyn til retts hjelperne. Overgangsperioden skal gi retts hjelperne tid til å omstille seg, for eksempel ved å innrette virksomheten på en annen måte eller oppfylle vilkårene for å få advokatbevilling. Juristforbundet har tatt til orde for at overgangsregelen bør utvides utover de foreslåtte to årene. Av hensynet til en rask omstilling til det nye regelverket foreslår imidlertid ikke departementet en lengre overgangsperiode for retts hjelperne. Politidirektoratet og Statens sivilrettsforvaltning har støttet forslaget om en overgangsperiode på to år.

Tilsynsrådet har spilt inn at overgangsregelen også bør presisere at bestemmelsen bare gjelder jurister som fortsatt vil stille sikkerhet og som vil bli inntatt i juristregisteret. Etter advokatloven § 68 skal en jurist som yter retts lig bistand som ledd i næringsvirksomhet, stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg når det ytes slik retts lig bistand. Departementet

kan gi forskrift om sikkerhetsstillelse for jurister, blant annet om fritak fra plikt til å stille sikkerhet, jf. lovforslaget § 68 tredje ledd bokstav a. Videre kan departementet gi forskrift om plikt for Advokattilsynet til å føre et register over jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, jf. lovforslaget § 68 tredje ledd bokstav d. Etter departementets vurdering er det ikke behov for en egen bestemmelse om sikkerhetsstillelse og registrering i juristregisteret i overgangsregelen om adgangen til å yte fritt rettsråd etter rettshjelploven.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 femte ledd og merknaden til bestemmelsen.

11.5 Bruk av juristtittelen for personer med utenlandske yrkeskvalifikasjoner

11.5.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Tittelen «jurist» er ikke en beskyttet tittel i dag.

Etter advokatloven § 67 vil det være forbudt for den som ikke har norsk juridisk embetseksamen eller norsk mastergrad i rettsvitenskap å bruke tittelen «jurist». Personer med yrkeskvalifikasjoner fra en annen EØS-stat eller Sveits kan søke om godkjenning av sine yrkeskvalifikasjoner etter reglene i lov 16. juni 2017 nr. 69 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsloven) og benytte tittelen jurist når vedkommende er godkjent av Advokattilsynet, jf. § 67 andre ledd. Videre kan departementet etter § 67 fjerde ledd gi forskrift om adgangen til å bruke tittelen jurist på grunnlag av juridisk utdanning fra en annen stat.

11.5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet at den som ved lovens ikraftsetting har juridisk utdanning fra en annen stat og bruker tittelen jurist, kan fortsette å bruke tittelen inntil vedkommende eventuelt får avslag på søknad om godkjenning fra Advokattilsynet. Det ble videre foreslått at retten til å bruke tittelen jurist faller bort dersom det ikke er søkt om godkjenning innen ett år etter at loven har trådt i kraft.

11.5.3 Høringsinstansenes syn

Juristforbundet viser til at flere med utdanning fra blant annet Sverige, Danmark og andre EØS-stater bruker tittelen jurist i sin yrkesaktivitet.

Høringsinstansen er bekymret for at personer som har anvendt tittelen over tid, vil oppleve et eventuelt avslag på videre bruk av tittelen som inngripende. Det har ikke kommet andre innspill til forslaget i høringen.

11.5.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår en overgangsregel for bruk av tittelen jurist for personer med utenlandske yrkeskvalifikasjoner i tråd med forslaget i høringsnotatet. Ingen av høringsinstansene har hatt innspill til selve overgangsregelen.

Beskyttelse av juristtittelen ble i forbindelse med vedtakelsen av advokatloven ansett å være et sentralt tiltak for å sikre det rettsøkende publikum korrekt informasjon om kvalifikasjonene til den som tilbyr den rettslige bistanden. Det vises blant annet til Prop. 214 L (2020–2021) punkt 5.5.2.2. Ettersom tittelen jurist ikke er beskyttet i dag, antar departementet at flere med utdanning fra blant annet Sverige, Danmark og andre EØS-stater bruker denne tittelen i sin yrkesutøvelse i Norge i dag. For at disse ikke umiddelbart skal miste muligheten til å bruke tittelen når advokatloven trer i kraft, og ha tilstrekkelig tid til å innrette seg, foreslår departementet at de fortsatt kan bruke tittelen inntil de eventuelt får avslag på søknaden til Advokattilsynet om godkjenning. Dersom Advokattilsynet avslår søknaden om godkjenning, kan avgjørelsen påklages til Advokatnemnda, jf. advokatloven § 54 andre ledd. Om det skal være adgang til å benytte tittelen frem til en eventuell klage er avgjort, må vurderes etter de alminnelige reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 42.

Sett opp mot formålet med å beskytte juristtittelen mener departementet at ett år vil være en tilstrekkelig frist for å sende inn en søknad om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Departementet foreslår derfor at retten til å bruke juristtittelen skal falle bort dersom det ikke er søkt om godkjenning innen ett år etter at loven trer i kraft.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 sjette ledd og merknader til bestemmelsen.

11.6 Tilsyns- og disiplinærordningen

11.6.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, Advokatbevillingsnemnden og Disiplinærnemnden utøver i dag tilsyns- og disiplinærmyndighet overfor

advokater i medhold av domstolloven §§ 225 til 227.

I tillegg til å utøve tilsyn med advokater, selvsaker som driver advokatvirksomhet og retts-
hjelpere, utsteder Tilsynsrådet alle typer tillatel-
ser til å utøve advokat- eller rettshjelpvirksomhet.
Tilsynsrådet oppnevner også forvalter dersom en
advokats virksomhet ikke blir forvaltet eller
avviklet på en betryggende måte og det er nød-
vendig for å avverge skade eller tap, jf. domstol-
loven § 228. Finner Tilsynsrådet at det bør treffes
vedtak om forbud mot å yte rettshjelp eller tilbake-
kall av advokatbevilling, fremmer Tilsynsrådet for-
slag om det overfor Advokatbevillingsnemnden,
jf. domstolloven § 225 tredje ledd tredje punktum.

Advokatbevillingsnemnden utøver overordnet
tilsynsmyndighet, dels ved å være klageinstans
for Tilsynsrådets avgjørelser, og dels ved å
avgjøre spørsmål om midlertidig og varig tilbake-
kall av advokatbevilling, samt forbud mot å yte
rettshjelp. Som det fremgår av domstolloven § 226
andre ledd har Advokatbevillingsnemnden også
myndighet til å meddele irettesettelse og advarsel.
Advokatbevillingsnemndens avgjørelser kan ikke
påklares, men det kan reises søksmål over nemn-
dens avgjørelser, jf. domstolloven § 226 andre
ledd femte punktum.

Disiplinærnemnden utøver disiplinærmyndig-
het overfor advokater, det vil si behandler klager
over at en advokat har opptrådt i strid med god
advokatskikk eller for øvrig har handlet i strid
med loven, jf. domstolloven § 227 tredje ledd før-
ste punktum. Ved eventuelle brudd på regelverket
kan advokaten meddeles irettesettelse, kritikk
eller advarsel. Disiplinærnemnden behandler
også klager på salær og kan pålegge advokaten å
tilbakebetale salær eller å betale sakskostnader
dersom klagen fører frem. Det kan reises søksmål
over nemndens avgjørelser, jf. domstolloven § 227
siste ledd andre punktum.

Med advokatloven forenkles tilsyns- og disip-
lærssystemet. Oppgavene som ligger til dagens
tilsyns- og disiplinærorganer, fordeles mellom to
organer: Advokatnemnda og Advokattilsynet.

Tilsynsfunksjonen vil utøves av Advokattil-
synet, jf. advokatloven § 45. I tillegg vil Advokattil-
synet blant annet avgjøre søknader om advokat-
bevilling og autorisasjon av advokatfullmektig, jf.
advokatloven §§ 4 og 11. Videre vil Advokattilsynet
ha kompetansen til å treffe vedtak om tilbakekall
av advokatbevilling og opphør av autorisasjon som
advokatfullmektig, samt ilegge suspensjoner og
forbud, jf. §§ 10, 13, 15 og 16. Advokattilsynets
avgjørelse kan påklares til Advokatnemnda, jf. § 54
andre ledd.

I tillegg til å behandle klager over Advokattil-
synets avgjørelser, skal Advokatnemnda avgjøre
disiplinærsaker, jf. § 54 første ledd. Advokatnemn-
das avgjørelser kan ikke påklares, jf. § 54 tredje
ledd, men det kan reises søksmål for domstolen
om gyldigheten av Advokatnemndas vedtak.

11.6.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet at behand-
lingen av saker som ikke er avsluttet hos Tilsyns-
rådet, Disiplinærnemnden eller Advokatbevillings-
nemnden når advokatloven trer i kraft, videreføres
hos Advokattilsynet og Advokatnemnda. Forslaget
ble begrunnet i et ønske om å unngå to parallelle
systemer for behandling av samme sakstyper.

11.6.3 Høringsinstansenes syn

Det er bare *Advokatforeningen* som har uttalt seg
om utkastet til overgangsregel knyttet til Advokat-
nemnda i lovforslaget § 73 syvende ledd. Advokat-
foreningen støtter forslaget. Det er ikke mottatt
innspill til lovforslaget i § 73 åttende ledd.

11.6.4 Departementets vurdering

Etter departementets syn er det ikke nødvendig
eller hensiktsmessig å opprettholde behandling i
det nåværende tilsyns- og disiplinærssystemet
etter at advokatloven trer i kraft. Departementet
foreslår derfor i tråd med forslaget i høringsnota-
tet at behandlingen av saker som ikke er avsluttet
hos Tilsynsrådet, Disiplinærnemnden eller Advoka-
tbevillingsnemnden, videreføres hos Advokat-
tilsynet og Advokatnemnda. På denne måten unn-
går man to parallelle systemer for behandling av
samme sakstyper, noe som ville vært en for-
dyrende løsning.

Departementet foreslår at saker som er til
behandling i Disiplinærnemnden når advokat-
loven trer i kraft, overføres til Advokatnemnda.
Det samme gjelder klagesaker for Advokatbevil-
lingsnemnden. For øvrige saker, samt saker som
er til behandling hos Tilsynsrådet, foreslår depar-
tementet at behandlingen videreføres hos Advoka-
ttilsynet. Dette innebærer at sakene som over-
føres til Advokattilsynet, kan påklares til Advokat-
nemnda, jf. § 54 andre ledd.

Videre foreslår departementet at Advokat-
nemnda tar over ansvaret for eventuelle pågående
søksmål over Disiplinærnemndens eller Advokat-
bevillingsnemndens avgjørelser, samt at Advokat-
tilsynet overtar ansvaret for søksmål over Tilsyns-
rådets avgjørelser.

Det vises til forslagene til overgangsregler i § 73 syvende og åttende ledd og merknadene til bestemmelsene.

11.7 Advokatnemndas kompetanse i disiplinærklager

11.7.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Det følger av forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 § 5-3 at Disiplinærnemnden behandler klager over at advokater har opptrådt i strid med god advokatskikk, domstolloven eller annen lov, herunder om en advokat har krevd for høyt salær, jf. domstolloven § 227.

Etter advokatloven § 56 første ledd kan advokater og advokatfullmektiger klages inn for Advokatnemnda av en klient eller andre som påvirkes av at en advokat eller en advokatfullmektig under utføringen av et oppdrag har overtrådt regler gitt i eller i medhold av advokatloven.

11.7.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet en overgangsregel som går ut på at Advokatnemnda skal behandle klager som gjelder forhold som fant sted før advokatlovens ikraftsetting, men da etter reglene gitt i eller i medhold av domstolloven slik den lød på tidspunktet for overtredelsen.

11.7.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg om forslaget til overgangsregel.

11.7.4 Departementets vurdering

Departementet følger opp forslaget i høringsnotatet om at Advokatnemnda skal behandle klager som gjelder forhold som fant sted før advokatlovens ikraftsetting, men da etter reglene gitt i eller i medhold av domstolloven slik den lød på tidspunktet for overtredelsen.

Fordi forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 og de advokatetiske reglene er gitt i medhold av domstolloven, innebærer bestemmelsen i advokatloven § 56 første ledd at Advokatnemnda ikke har kompetanse til å behandle klager innkommet til Disiplinærnemnden før advokatloven trer i kraft, men som overføres til Advokatnemnda når advokatloven trer i kraft, jf. proposisjonen punkt 11.7 og forslaget til overgangsregel i advokatloven § 73 syvende

ledd. Videre vil Advokatnemnda heller ikke ha kompetanse til å behandle klager som kommer inn for Advokatnemnda inntil seks måneder etter at advokatloven trer i kraft, men som gjelder forhold som har skjedd før loven trådte i kraft.

I tråd med forslaget i høringsnotatet, foreslår departementet en overgangsregel som åpner for at Advokatnemnda likevel kan behandle klager som gjelder forhold som fant sted før advokatlovens ikraftsetting, men da etter reglene gitt i eller i medhold av domstolloven slik den lød på tidspunktet for overtredelsen. Dersom regelverket på tidspunktet for klagen fører til et gunstigere resultat for den innklagede, foreslår departementet at dette regelverket legges til grunn for vurderingen av klagen.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 niende ledd og merknaden til bestemmelsen.

11.8 Forvalterordningen

11.8.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Dersom en advokats virksomhet ikke blir forvaltet eller avvirket på en forsvarlig måte, kan det være nødvendig å oppnevne en annen advokat som forvalter av virksomheten for å avverge skade eller tap for klienter. En forvalter kan i dag oppnevnes av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet etter reglene i domstolloven § 228. Etter § 228 femte ledd dekkes kostnadene ved forvalterordningen av Tilsynsrådet. Tilsynsrådet kan imidlertid kreve refusjon av det boet som advokatvirksomheten inngår i. Krav om refusjon er tvangsgrunnlag for utlegg.

Også etter advokatloven § 46 første ledd kan Advokattilsynet oppnevne en annen advokat som forvalter for en advokats virksomhet dersom det er nødvendig for å avverge skade eller tap for klienter, og nærmere bestemte vilkår i § 46 første ledd er oppfylt. Etter bestemmelsens andre ledd kan kostnadene ved forvaltningen kreves dekket fra advokaten eller fra det boet som virksomheten inngår i. Krav om refusjon er tvangsgrunnlag for utlegg.

11.8.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet en overgangsregel for de tilfellene der en forvalterordning er opprettet før advokatlovens ikraftsetting. For disse ble det foreslått at reglene om refusjon som gjaldt da forvalteren ble oppnevnt, skal fortsette å gjelde etter at advokatloven trer i kraft.

Forslaget ble begrunnet i at retten til refusjon fra advokaten innføres med advokatloven.

11.8.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har inngitt merknader til forslaget om overgangsregel.

11.8.4 Departementets vurdering

Advokatloven § 46 andre ledd viderefører i hovedsak domstolloven § 228 femte ledd. At Advokattilsynet kan kreve refusjon av advokaten, og ikke bare av det boet som advokatvirksomheten inngår i, er imidlertid nytt med advokatloven. Bestemmelsen innebærer at Advokattilsynet får en utvidet rett til å kreve refusjon for utgifter i forbindelse med forvalterordningen sammenlignet med gjeldende rett. I tråd med forslaget i høringsnotatet foreslår departementet derfor å regulere i en overgangsregel hva som gjelder for de tilfellene hvor en eventuell forvalterordning er opprettet før advokatloven trer i kraft. For disse foreslår departementet at reglene om refusjon som gjaldt da forvalteren ble oppnevnt, skal fortsette å gjelde etter at advokatloven trer i kraft.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 tiende ledd og merknaden til bestemmelsen

11.9 Overtredelsesgebyr

11.9.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Etter gjeldende advokatregelverk er det ikke hjemmel til å ilegge advokater eller advokatforetak med videre overtredelsesgebyr.

Det følger av advokatloven § 17 første ledd at en advokat, et advokatforetak, en organisasjon eller en enhet med organisasjonsadvokater kan ilegges overtredelsesgebyr ved vesentlige eller gjentatte overtredelser av nærmere bestemte bestemmelser i advokatloven. Overtredelsesgebyr kan ilegges etter at tilsynssaken er avsluttet.

Etter advokatloven § 17 tredje ledd kan departementet gi forskrift om overtredelsesgebyr for overtredelser av forskrifter gitt i medhold av advokatloven.

11.9.2 Forslaget i høringsnotatet

For å unngå eventuell usikkerhet, foreslo departementet i høringsnotatet en overgangsregel som slår fast at advokatloven § 17 bare får anvendelse

på handlinger som blir begått etter ikraftsetting av advokatloven.

11.9.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg om forslaget til overgangsregel.

11.9.4 Departementets vurdering

Bestemmelsen om overtredelsesgebyr skal bare gis anvendelse på handlinger som begås etter at advokatloven har trådt i kraft. Det er mulig at bestemmelsen i advokatloven § 17 allerede kan tolkes dithen at den kun gjelder for handlinger begått etter ikraftsettingen av loven, ettersom § 17 knytter seg til nærmere bestemte paragrafer i advokatloven. Flere av kravene som stilles etter de aktuelle bestemmelsene, gjelder imidlertid også etter dagens regelverk. For å unngå eventuell usikkerhet knyttet til hvordan bestemmelsen skal tolkes og anvendes, foreslår departementet å ta inn en overgangsregel som slår fast at advokatloven § 17 bare får anvendelse på handlinger begått etter at advokatloven har trådt i kraft.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 andre ledd og merknaden til bestemmelsen

11.10 Forbud mot å yte rettslig bistand

11.10.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Etter domstolloven § 219 tredje ledd kan Advokatbevillingsnemnden nedlegge forbud mot at en person som har juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap, yter rettshjelp. Forbud nedlegges på bakgrunn av en vurdering av om vedkommende har gjort eller gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdigg til å yte rettshjelp, eller ikke oppfyller vilkår om sikkerhetsstillelse eller sine forpliktelser overfor Tilsynsrådet. Se også Prop. 214 L (2020–2021) punkt 5.1.3.

Etter advokatloven § 70 første ledd kan Advokattilsynet forby en person å yte rettslig bistand etter § 66 når vedkommende yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet på en uforvarlig måte, og det er utilrådelig at vedkommende fortsetter å yte slik bistand. Forbudet kan ilegges for en bestemt tid på inntil fem år.

Bestemmelsen gjelder for alle som yter rettslig bistand, jf. § 66 første ledd jf. § 70 første ledd. Se nærmere om anvendelsesområdet og bestem-

melsens innhold i Prop. 214 L (2020–2021) punkt 5.5.3.

11.10.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet at et forbud mot å yte rettshjelp ilagt etter domstolloven § 219 tredje ledd slik bestemmelsen lød før advokatlovens ikraftsetting, skal opphøre å gjelde etter fem år fra advokatlovens ikraftsetting.

11.10.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til forslaget.

11.10.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår en overgangsregel for forbud mot å yte rettslig bistand som er ilagt før advokatloven trådte i kraft. Forslaget følger i hovedsak opp forslaget som ble sendt på høring. I tillegg foreslår departementet nå en bestemmelse om at forbudet kan oppheves tidligere av Advokattilsynet på bakgrunn av en søknad om dette. Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til forslaget.

Gruppen som i dag kan ilegges et forbud mot å yte rettshjelp etter domstolloven § 219 tredje ledd, omfattes av gruppen det kan ilegges et forbud overfor etter advokatloven § 70. Et forbud mot å yte rettslig bistand ilagt en jurist etter domstolloven, er permanent. Forbud ilagt jurister etter advokatloven, opphører derimot å gjelde etter senest fem år.

Vurderingsmomentene etter domstolloven § 219 tredje ledd og advokatloven § 70 første ledd er i stor grad sammenfallende. For jurister som yter rettslig bistand etter domstolloven § 218 andre ledd nr. 1, må adgangen til å illegge forbud etter advokatloven § 70 i stor grad anses for å videreføre gjeldende rett. Advokatloven § 70 inneholder imidlertid en oppmykning av rettsstillingen i form av en tidsavgrensning. Etter departementets vurdering vil det være rimelig om det også fastsettes en tidsavgrensning for juristene som er ilagt et forbud etter domstollovens bestemmelser. Departementet foreslår at et forbud mot å yte rettshjelp som er ilagt etter domstolloven § 219 tredje ledd, opphører å gjelde fem år etter at advokatloven trådte i kraft.

Departementet mener at overgangsregelen bør åpne for at et forbud mot å yte rettslig bistand kan opphøre tidligere enn fem år etter at advokatloven har trådt i kraft. Det vises i denne forbindelse til at et forbud mot å yte rettslig bistand etter

advokatloven § 70 første ledd kan ilegges for en kortere periode enn fem år. Det vil også kunne være urimelig om et forbud mot å yte rettslig bistand ilegges for en lengre periode enn fem år. Departementet foreslår derfor at forbudet mot å yte rettslig bistand kan oppheves tidligere av Advokattilsynet på bakgrunn av en søknad om dette, dersom det ikke vil være utilrådelig at vedkommende yter rettslig bistand, jf. advokatloven § 70 første ledd første punktum.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 tolvte ledd og merknaden til bestemmelsen.

Departementet understreker at overgangsperioden på fem år ikke skal gjelde for jurister som har hatt advokatbevilling, og som har fått advokatbevillingen tilbakekalt og samtidig har blitt ilagt et forbud mot å yte rettslig bistand. For advokater som har fått tilbakekalt advokatbevillingen og samtidig er ilagt et forbud mot å yte rettslig bistand, er forbudet permanent også etter nytt regelverk, jf. advokatloven § 15 fjerde ledd.

11.11 Internadvokater

11.11.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Advokater har i utgangspunktet adgang til å organisere sin virksomhet på den mest hensiktsmessige måten innenfor alminnelig selskapsrettslig lovgivning. Domstolloven kapittel 11 del III §§ 231 til 233 inneholder imidlertid særskilte regler om organisering som begrenser adgangen til å utøve advokatvirksomhet. Hovedprinsippene om advokaters uavhengighet og deres personlige ansvar overfor klientene er sentrale for dagens regulering.

I domstolloven § 231 er det fastsatt krav til eiere og styremedlemmer i selskaper som skal drive advokatvirksomhet, et såkalt forbud mot eksternt eierskap. I utgangspunktet innebærer disse reglene en begrensning for andre selskapers mulighet til å benytte seg av «egne» advokattjenester. Domstolloven § 233 inneholder imidlertid noen unntak fra hovedregelen i § 231. Ett av disse unntakene gjelder for advokatvirksomhet som utøves av en ansatt advokat som i det vesentlige utfører oppdrag for sin arbeidsgiver eller for andre selskaper som tilhører samme konsern. Bestemmelsen skal sikre at selskaper, uavhengig av eierforhold, kan ha mulighet til å dekke eget behov for advokattjenester gjennom å ansette interne advokater, jf. Ot.prp. nr. 7 (1990–91) punkt 7.4.6. Det må fremgå at advokatbistanden ytes av selskapets ansatte advokat (internadvokat) og ikke av en frittstående advokat.

Internadvokater kan i en viss utstrekning også yte rettslig bistand til eksterne. I forarbeidene til domstolloven er det lagt til grunn at det i enkelte tilfeller vil være praktisk at en advokat ansatt i et ikke-advokatforetak yter rettslig bistand til utenforstående, jf. Ot.prp. nr. 7 (1990–91) punkt 7.4.6 side 66. Forarbeidene viser til tilfeller der selskapet og kunden har så nære og sammenfallende interesser at det er naturlig og økonomisk hensiktsmessig at selskapets advokat representerer kunden, i tillegg til selskapet, i et søksmål. Også der internadvokaten har spesiell innsikt i bestemte spørsmål, vil advokaten kunne yte bistand.

Internadvokaters adgang til å yte advokatbistand til eksterne er også vurdert nærmere i en uttalelse fra Lovavdelingen 4. november 2013 (JDLOV-2011-5367) om rekkevidden av domstolovens regler om organisering av advokatvirksomhet. Det fremgår her at unntaket også kan gjelde sakførsel for domstolene, men at det ut fra lovens ordlyd, forarbeider og regelens hovedformål – å sikre selskapets eget behov for advokattjenester – ikke fremstår kurant å drive en utstrakt grad av rettshjelp overfor utenforstående i medhold av domstoloven § 233 første ledd bokstav a. I denne forbindelse er det vist til at det generelle hensynet til advokaters uavhengighet tilsier at unntaket ikke bør strekkes for langt. I vesentlighetsvurderingen må det legges vekt på omfanget av advokatbistanden til arbeidsgiveren sammenliknet med omfanget av advokatbistanden til eksterne.

Den rettshjelpen som en advokat yter innenfor rammen av integrert rettshjelp etter domstoloven § 218 femte ledd, anses ikke som advokatvirksomhet, og er derfor ikke underlagt reglene i domstoloven §§ 231 til 233.

Advokatloven kapittel 7 oppstiller begrensninger i måter advokatvirksomhet kan organiseres på. Det følger av advokatloven § 19 første ledd at advokatvirksomhet bare kan organiseres i samsvar med advokatloven §§ 20 til 25. Reglene om organisering av advokatvirksomhet i advokatloven er i utgangspunktet delt inn i tre kategorier: advokatvirksomhet fra advokatforetak, advokatvirksomhet fra internadvokater og advokatvirksomhet fra organisasjonsadvokater. Det er stilt ulike krav til organisering for disse kategoriene i advokatloven kapittel 7. Det er bare stilt krav til eiere og styremedlemmer for advokatforetak.

Reglene om internadvokater i advokatloven § 24 viderefører adgangen til å ha ansatte advokater. Bestemmelsen viderefører adgangen til å yte advokatbistand til virksomheter som inngår i kon-

sern med arbeidsgiveren og til virksomheter som inngår i konsernlignende strukturer med arbeidsgiveren, i tillegg til andre nærmere bestemte tilfeller. Bestemmelsen innebærer imidlertid en innstramming av de ansatte advokatenes adgang til å yte advokatbistand til eksterne klienter. Dersom arbeidsgiveren ønsker å tilby sine kunder advokatbistand som går ut over disse rammene, krever det organisering av advokatvirksomheten i tråd med reglene om organisering av advokatforetak. Alternativt kan bistand ytes i medhold av advokatloven kapittel 14 om rettslig bistand fra andre enn advokater.

I Prop. 214 L (2020–2021) ble det ikke åpnet for å utøve advokatvirksomhet fra forsikringsforetak til eksterne klienter. Stortinget vedtok imidlertid endringer i departementets forslag til § 19 i advokatloven. I Innst. 234 L (2021–2022) uttalte komiteens flertall at det bør kunne ytes advokatbistand til eksterne klienter fra forsikringsforetak. På denne bakgrunn inntok Stortinget en forskriftshjemmel i advokatloven § 19 andre ledd der det fremgår at departementet kan gi forskrift om at advokatvirksomhet som utøves av forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring, kan organiseres på en annen måte enn det som følger av advokatloven § 19 første ledd.

Stortinget vedtok samtidig tre anmodningsvedtak, alle datert 28. april 2022:

«Vedtak 504

Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift etter § 19 andre ledd, hvor forsikrings-selskap kan tilby advokatbistand gjennom rettshjelpforsikring.

Vedtak 505

Stortinget ber regjeringen sikre klare overgangsordninger for foretak som blir berørt av endringer i ny advokatlov, som må gi slike god nok tid til å omorganisere seg, slik det åpnes for i Prop. 214 L (2020–2021) kapittel 22.

Vedtak 506

Stortinget ber regjeringen iverksette forskrift for berørte forsikringsselskap i god tid før overgangsreglene som vil bli fremmet i forbindelse med ikraftsettingen av advokatloven, utløper i tid.»

11.11.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo ikke endringer i de vedtatte reglene om internadvokater i høringen. På bakgrunn av Stortingets vedtak om endringer i

advokatloven § 19 og de tre anmodningsvedtakene ble det imidlertid foreslått å åpne for at forsikringsforetak med konsesjon til å tilby retts- hjelpforsikring på nærmere bestemte vilkår kan utøve advokatvirksomhet som en del av retts- hjelpforsikringen. Dette ville i så fall utgjøre en fjerde måte å organisere advokatvirksomhet på. Forslaget gjaldt en bestemt type internadvokater, nærmere bestemt forsikringsadvokatene. Regu- leringen ble foreslått i den nye advokatforskrif- ten § 9. Samtidig ble det foreslått enkelte konsekvensendringer i advokatloven, slik at de samme grunnleggende rettighetene og pliktene som skal gjelde for andre foretak som driver advokatvirksomhet, også skulle gjelde for forsikringsforetakene.

11.11.3 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen, Claims Link AS, HELP forsik- ring, Juristforbundet, Kommunesektorens organisa- sjon, Landsorganisasjonen i Norge, Nordea, Oslo Advokatkontor AS og Regelrådet har uttalt seg om forslaget. Flere av disse høringsinstansene, Advokatforeningen, Claims Link AS, Juristforbun- det Landsorganisasjonen i Norge, Nordea, Oslo Advokatkontor og Regelrådet, har hatt innvending- er mot departementets forslag. Advokatforenin- gen støtter ikke forslaget og viser til en betenkning fra Kvale Advokatfirma DA og Wik- borg Rein Advokatfirma AS, der det blant annet fremgår følgende:

«Oppsummeringsvis er vårt syn at det å tillate forsikringsadvokater å utøve advokatvirksom- het overfor eksterne klienter, indikerer at hen- synene bak reglene om organisering av advokatvirksomhet i advokatloven forfølges på en inkonsistent måte. Dette kan tas til inntekt for at hensynene bak advokatlovens regler om organisering av advokatvirksomhet likevel ikke er så vektige.

En slik inkonsistens i lovgivningen vil etter rettspraksis få betydning for den EØS-rettslige nødvendighetsprøvingen av en restriksjon. Dersom et annet foretak – for eksempel et kon- sulentforetak – ønsker å starte advokatvirk- somhet uten å tilfredsstillere reglene i advokat- loven § 21, kan dette foretaket vise til inkonsis- tens i den nasjonale lovgivningen og da ha grunnlag for å hevde at det står overfor en urettmessig restriksjon. Staten har da bevis- byrden for at restriksjonen likevel er rettfærdig- gjort. Det fremstår imidlertid vanskelig å bevise at reglene om organisering av advokat-

virksomhet er nødvendige, når staten samtidig har vist at reglene ikke er nødvendige å følge når advokatvirksomhet utøves av et for- sikringsforetak.

Etter vårt syn vil derfor vedtakelsen av advokatforskriften § 9 innebære en betydelig risiko for at reglene om organisering av advokatvirksomhet ikke lenger kan opprett- holdes, ettersom de må anses å gå lenger enn nødvendig. Etter vårt syn risikerer derfor en vedtakelse av advokatforskriften § 9 å undermi- nere EØS-lovligheten av reglene om organisering av advokatvirksomhet.»

Landsorganisasjonen i Norge reiser også spørsmål ved de foreslåtte reglenes EØS-lovlighet og ber departementet utrede nærmere om det bør åpnes for en tilsvarende rett for eiendomsmeglerforetak, konsultantselskap, revisorfirmaer, banker og andre finansforetak. *Oslo Advokatkontor AS* mener blant annet at forslaget skaper en interesse- konflikt mellom advokatens uavhengighetsplikt overfor klienten og advokatens tilknytning til for- sikringsselskapet som arbeidsgiver, og støtter heller ikke forslaget.

Flere høringsinstanser mener at andre virk- somheter bør gis en tilsvarende rett som for- sikringsforetakene. Dette gjelder for eksempel *Nordea*, som blant annet uttaler følgende:

«Med den foreslåtte utformingen av advokat- loven og advokatforskriften er det en klar risiko for at ansatte advokater i Nordea ikke lenger vil ha anledning til å yte retts- hjelp til Nordeas kunder som advokat. Dette til tross for at virksomheten uten tvil faller inn under unntaket i domstoloven § 218 femte ledd etter gjeldende rett.

Det er også svært mange likhetstrekk mel- lom den rettslige bistanden som ansatte advo- kater yter til bankens kunder, og den bistanden forsikringsadvokater gis tillatelse til å gi til for- sikringsforetakets kunder i henhold til forsla- get til § 9 i advokatforskriften. Det er ingen grunn til at disse to formene for rettslig bistand skal behandles annerledes under det nye regel- verket, og Nordea ber derfor om at forslaget til advokatforskrift endres slik at den også inkluderer advokater ansatt i bank som yter rettslig bistand til bankens kunder.»

Claims Link AS påpeker at departementets forslag kan føre til en konkurranseulempe for utenland- ske forsikringsforetak og mener at advokater som utøver advokatvirksomhet etter avtale med for-

sikringsforetak, bør gis en tilsvarende rett som forsikringsforetak.

Juristforbundet og *Regelrådet* ber departementet vurdere om forslaget kan ha konkurransevridende elementer.

Kommunesektorens organisasjon og *HELP forsikring AS* støtter forslaget om organisering av forsikringsadvokater. Etter utløpet av høringsfristen har *HELP forsikring AS* innhentet et notat fra Advokatfirmaet Schjødt AS med en vurdering av de EØS-rettslige problemstillingene. Advokatfirmaet Schjødt konkluderer med at det er i samsvar med EØS-avtalen at advokater ansatt i forsikringsforetak med konsesjon etter finansforetaksforskriften §§ 2-17 nr. 17, kan utøve advokatvirksomhet som en del av rettshjelpforsikringen. I notatet vises det blant annet til følgende:

«Forsikringsdirektivet artikkel 200 nr. 2 tillater uttrykkelig en medlemsstat å innføre en regel om at advokater ansatt i rettshjelpsforsikringsforetak kan drive advokatvirksomhet i forbindelse med rettshjelpsforsikring. Tjenestedirektivet artikkel 15 er ikke til hinder for innføringen av advokatforskriften § 9, jf. tjenestedirektivet artikkel 3 nr. 1. Tilsvarende kan ikke EØS-avtalen artikkel 31 være til hinder for at en slik regel gjennomføres i nasjonal rett, ettersom retten til etablering må leses i lys av forsikringsdirektivet, som uttrykkelig tillater denne måten å organisere rettshjelpsforsikringsforetak.

Det er forutsatt i forsikringsdirektivet at advokater som er ansatt i rettshjelpsforsikringsforetak kan yte rettshjelps- og advokatvirksomhet. Dette kommer til uttrykk i direktivet artikkel 198 nr. 1 bokstav b), der det står at forsikringsforetak har rett til å 'representere forsikrede i en sivil sak, straffesak eller forvaltningssak eller i annen saksbehandling'. Ifølge direktiv 77/249/EØF ('advokattjenestedirektivet') artikkel 4 og direktiv 98/5/EF ('advokatdirektivet') artikkel 5 kan advokatvirksomhet forbeholdes personer med advokatbevilling i henhold til medlemsstatenes nasjonale rett. Det betyr at så lenge et forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpsforsikring overholder reglene i forsikringsdirektivet artikkel 198 til 205, vil ikke EØS-avtalen være til hinder for at forsikringsforetaket tilbyr rettshjelp i og utenfor rettergang.

EØS-avtalen er ikke til hinder for å innføre forslaget til advokatforskrift § 9 i norsk rett. Tvert imot har EU-lovgiveren forutsatt at det skal være mulig.»

11.11.4 Departementets vurdering

Prinsippene om advokaters uavhengighet og at advokatene skal ha det personlige ansvaret for sine advokathandlinger er bærende hensyn bak reglene om organisering av advokatvirksomhet. Kravet om at internadvokater ikke kan yte advokatbistand til andre som del av arbeidsgiverens forretningskonsept, har nær sammenheng med reglene om organisering av advokatforetak og forbudet mot eksternt eierskap.

Departementets forslag til regulering av forsikringsadvokater i høringsnotatet innebærer å åpne opp for at en bestemt type internadvokater kan yte advokatbistand til eksterne, uten at det stilles krav til eierskap og styrerepresentasjon, slik som for advokatforetakene, jf. advokatloven § 21. Kravene til eiere og styremedlemmer i advokatforetak omtales som et forbud mot eksternt eierskap.

EØS-retten angir rammer for hvordan organiseringen av advokatvirksomhet kan innrettes i regelverket, jf. særlig EØS-avtalens artikkel 28 til 35 om fri bevegelighet for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende og fri etableringsrett. Begrensninger og krav som stilles i norsk rett for å kunne utøve advokatvirksomhet i Norge, regnes som restriksjoner etter EØS-retten. For at en restriksjon skal være tillatt etter EØS-retten må den være begrunnet i et legitimt formål og i tillegg være forholdsmessig. Det vises i denne forbindelse til Prop. 214 L (2020–2021) punkt 9.1.2. Som en del av forholdsmessighetskravet, stiller EØS-retten et krav til konsistens, som innebærer at formålet med en regulering må forfølges på en konsistent og sammenhengende måte.

Advokatforeningen har gjort gjeldende at de foreslåtte reglene om organisering av advokatvirksomhet fra forsikringsforetak underminerer EØS-lovligheten av kravene til eiere og styremedlemmer i advokatforetak. Det er i denne forbindelse vist til det EØS-rettslige kravet til konsistens.

Innholdet i konsistenskravet er beskrevet på noe ulike måter i rettspraksis fra EU- og EFTA-domstolen. En side av vurderingen er å se på i hvilken grad staten også forfølger målet i øvrig politikk og regulering på området, jf. blant annet EFTA-domstolens avgjørelser i sakene E-1/06 *Norsk Tipping*, E-8/17 *Kristoffersen* og E-8/20 *Straffesak mot N*. Hvis målet ikke forfølges eller bare i begrenset grad forfølges på området for øvrig uten at det er en saklig grunn for denne forskjellen, kan dette tilsi at konsistenskravet ikke er oppfylt. En annen side av vurderingen er å se på om målet som forfølges med det aktuelle tiltaket, motvirkes av andre tiltak, f.eks. særregler som

uten en saklig begrunnelse gjør unntak fra og uthuler de restriktive reglene, jf. blant annet sak E-2/06 *ESA mot Norge (hjemfall)*.

Som påpekt innledningsvis, har prinsippene om advokaters uavhengighet og at advokatene skal ha det personlige ansvaret for sine advokat-handlinger vært bærende hensyn bak reglene om organisering av advokatvirksomhet. Dersom det åpnes opp for at forsikringsforetak skal kunne tilby advokatbistand til eksterne, er det et spørsmål om dette overordnede målet forfølges på en konsistent og sammenhengende måte når det ikke skal gjelde et krav til eierskap og styresammensetning for forsikringsforetak. Konsistenskravet reiser i hvert fall to problemstillinger. Den første gjelder lovligheten av å opprettholde et forbud mot eksternt eierskap for advokatforetakene. Den andre gjelder lovligheten av å nekte andre enn advokatforetak og forsikringsforetak rett til å yte advokatbistand til eksterne klienter. Begge disse problemstillingene er reist i innspill mottatt i høringen.

Den foreslåtte reguleringen av forsikringsadvokater reiser krevende problemstillinger, særlig knyttet opp mot EØS-regelverket, og departementet mener disse må utredes nærmere. En slik utredning vil ta noe tid. Av hensynet til en raskest mulig ikraftsetting av advokatloven, foreslår depar-

tementet en overgangsregel for internadvokater i påvente av en slik utredning, se lovforslaget § 73 trettende ledd.

Ordlyden i den foreslåtte overgangsregelen bygger på de gjeldende reglene i domstoloven § 233 første ledd bokstav a. Den foreslåtte overgangsregelen skal videreføre internadvokatenes adgang til å yte advokatbistand i en periode på tre år fra advokatloven trer i kraft. Innholdet er ment å sammenfalle med den beskrivelsen som er gitt av ansatte advokater i Prop. 214 L (2020–2021) punkt 12.1.3.1. Det vises i denne forbindelse til uttalelsen fra Lovavdelingen 4. november 2013 om rekkevidden av domstoloven § 233.

I proposisjonen punkt 9 har departementet foreslått at kompetansen til å fastsette ikraftsettingstidspunktet for advokatloven skal legges til Kongen, og at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Departementet vil planlegge for å sette i kraft advokatlovens regler om internadvokater innen utløpet av overgangsperioden.

Departementet vil komme tilbake til Stortinget med videre oppfølging av anmodningsvedtakene før overgangsperioden utløper.

Det vises til forslaget til overgangsregel i § 73 trettende ledd og merknaden til bestemmelsen.

12 Møterett for Høyesterett

12.1 Reguleringen i domstolloven

Domstolloven § 221 regulerer adgangen til å være advokat i saker for Høyesterett. Etter domstolloven § 221 første ledd nr. 3 må den som søker om tillatelse til å opptre som advokat ved Høyesterett, godtgjøre at vedkommende har vist seg skikket for sakførsel ved Høyesterett gjennom å avlegge en prøve for Høyesterett. Domstolloven § 221 andre ledd fastsetter nærmere vilkår for prøven. Prøven omfatter utføring av to muntlige saker. Minst en av sakene må være en sivil sak for den ankende part, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til annet. Videre kan det bare være en prøveadvokat i samme sak, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til annet.

Det ble ikke foreslått endringer i adgangen til å møte til prøve for Høyesterett i Prop. 214 L (2020–2021). Når advokatloven trer i kraft, vil imidlertid det som i dag reguleres av § 221, reguleres av § 218. Gjeldende § 221 vil oppheves.

12.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet at det ikke skal være adgang til å møte til prøve for Høyesterett når retten settes i storkammer eller plenum. Det ble samtidig foreslått en adgang for Høyesteretts ankeutvalg til å gjøre unntak fra dette utgangspunktet dersom det foreligger særlige grunner. Forslaget ble blant annet begrunnet i at disse sakene bør prosederes av advokater med et høyt faglig prestasjonsnivå og at prøveadvokater vil kunne oppleve et ytterligere press som vil kunne påvirke advokatens prestasjon. Departementet foreslo også en overgangsregel som går ut på at lovendringen ikke skal gjelde for saker som er berammet før lovens ikraftsetting.

12.3 Høringsinstansenes syn

Høyesterett er positiv til forslaget og viser til at en god gjennomføring av saker som behandles i ple-

num og storkammer krever at advokatene har tidligere erfaring med saksforberedelse og prosedyre for Høyesterett:

«Høyesterett støtter følgelig forslaget og vil fremheve at det er viktig for å sikre en god gjennomføring av sakene som behandles i plenum og storkammer. Dette er saker av særlig viktighet, jf. domstolloven § 5, og det er avgjørende at sakens prosessfullmektiger bidrar til å sikre et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag gjennom å presentere saken på en måte som er tilpasset sakens prinsipielle betydning og Høyesteretts arbeidsform. Høyesteretts erfaring er at disse sakene krever at advokatene har tidligere erfaring med saksforberedelse og prosedyre for Høyesterett.

Den regelen som departementet har foreslått, ivaretar dette hensynet gjennom at det som utgangspunkt kreves at en advokat som vil prosedere saker for plenum og storkammer, må ha møterett for Høyesterett. Forslaget om at ankeutvalget kan samtykke hvis 'særlige grunner' foreligger, gir den nødvendige fleksibilitet til å foreta en konkret vurdering i den enkelte sak.

Høyesterett er også enig i forslaget til overgangsregel, som går ut på at lovendringen ikke får virkning for saker som er berammet før lovens ikraftsetting.»

Advokatforeningen har uttalt at den ikke har innvendinger til forslaget.

Juristforbundet og *Landsorganisasjonen i Norge* støtter ikke forslaget. De viser blant annet til at dagens regler fungerer tilfredsstillende og at hensynet til partene tilsier at disse videreføres. *Landsorganisasjonen i Norge* uttaler følgende:

«LO ser ikkje behov for at adgangen til å møte som prøveadvokat i Høgsterett skal strammast inn ved at det som hovudregel ikkje skal vere adgang til å gå opp til prøve i storkammer- og plenumssaker. Dei advokatane som møter til prøve har gjennomgåande god prosedyrerfaring og er svært godt førebudde. Høgste-

rett har mykje juridisk fagkompetanse, både på dommar- og utgreiarsida, samanlikna med andre domstolar. I storkammer- og plenumsaker i enno større grad enn i saker som går i avdeling. Eit fåtal av sakene som vert anka slepp inn, og dei som vert det gjer det ofte av omsyn til behovet for rettsavklaring og rettsutvikling. Det er regelmessig lite bevisføring under forhandlingane. Prosedyren handlar typisk om å presentere rettsstoff og argumentere for korleis eit på førehand avklart faktum skal subsumerast under rettsreglane prosessfullmektigane meiner at skal utleiast. LO meiner at risikoen for at prøveadvokatane ikkje skal klare å opplyse Høgsterett om dette på ein tilstrekkeleg god måte er relativt marginal. Omsynet til ynsket om å få storkammer- og plenumssakene prosedert av advokatar med møterett, bør difor vike for omsynet til partane. Eit alternativ til departementet sitt framlegg kan eventuelt vere at det skal vere adgang til å møte til prøve i storkammer- og plenumssaker, med mindre ankeutvalet til Høgsterett finn at det ligg føre særskilde grunnar til å nekte det.»

12.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår at det som hovedregel ikke skal være adgang til å møte til prøve i saker hvor Høyesterett settes i plenum eller storkammer.

I NOU 2015: 3 *Advokaten i samfunnet* konkluderte Advokatlovutvalget med at dagens ordning med prøve for å kunne føre saker for Høyesterett, burde opprettholdes. Utvalget foreslo en regel om at prøvesakene må være av en slik karakter at de er egnet til å vise at advokaten er skikket til prosedyre for Høyesterett. I sitt høringssvar til utredningen uttalte Høyesterett at det er behov for å endre ordningen for de sakene der Høyesterett er satt med forsterket rett, det vil si i plenum eller storkammer. Høyesterett foreslo en regel om at en advokat som hovedregel ikke kan møte til prøve når Høyesterett er satt i plenum eller storkammer, men at Høyesterett etter søknad kan samtykke til at en advokat møter til prøve også i saker som behandles i forsterket rett.

Departementet er enig med Høyesterett i at en slik regel har gode grunner for seg. Etter domstoloven § 5 fjerde ledd kan saker behandles i storkammer eller plenum kun dersom de er av «særlig viktighet». Ved vurderingen skal det

blant annet legges vekt på om det oppstår spørsmål om å sette til side en rettsoppfatning Høyesterett har lagt til grunn i en annen sak, eller om saken reiser spørsmål om konflikt mellom lover, provisoriske anordninger eller stortingsbeslutninger og Grunnloven eller andre bestemmelser Norge er bundet av i internasjonalt samarbeid. Hensynet til Høyesteretts funksjon som prejudikatdomstol tilsier at disse sakene prosederes av advokater med et høyt faglig prestasjonsnivå og at disse advokatene har erfaring med å prosedere saker for Høyesterett. Dersom advokaten skal møte til prøve i disse sakene, kan det føre til at advokaten opplever et ytterligere press som påvirker advokatens prestasjon. Dette gjelder særlig ettersom en prøve bare kan avlegges to ganger, og Høyesterett oppgir at en ikke ubetydelig andel av prøveadvokatene blir bedømt til ikke bestått.

Dersom parten er representert av en advokat uten møterett for Høyesterett, vil denne måtte bytte advokat hvis saken skal avgjøres i storkammer eller plenum. Etter departementets syn vil hensynet til parten være tilstrekkelig ivaretatt gjennom unntaket som åpner for at Høyesteretts ankeutvalg kan gi tillatelse til at advokaten likevel kan møte til prøve i en sak med forsterket rett dersom særlige grunner tilsier det. Hvorvidt det foreligger «særlige grunner» til å gjøre unntak, vil langt på vei bero på en vurdering av de samme omstendighetene som gjør seg gjeldende ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen om at det bare kan være én prøveadvokat i samme sak.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre den vedtatte bestemmelsen i domstoloven § 218 om adgangen til å møte til prøve for Høyesterett. Det foreslås at advokater som møter til prøve for Høyesterett, som hovedregel ikke kan møte til prøve når retten settes i storkammer eller plenum. Videre foreslår departementet at det kan gjøres unntak fra hovedregelen dersom Høyesteretts ankeutvalg finner at det foreligger særlige grunner.

Det vises til lovforslaget i advokatloven § 74 nr. 1 og merknaden til bestemmelsen.

Departementet foreslår samtidig en overgangsregel om at lovendringen ikke gjelder for saker som er berammet før lovens ikraftsetting. Det vises til forslaget til overgangsregel i advokatloven § 73 ellefte ledd og merknaden til bestemmelsen.

13 Adgangen til å opptre som prosessfullmektig

13.1 Reguleringen i domstoloven § 219

Når advokatloven trer i kraft, endres også domstoloven § 219. Endringen går ut på at bestemmelsen vil videreføre den gjeldende domstoloven § 223 første ledd om fullmektigers adgang til å opptre på vegne av prinsipalen, men med visse endringer. Domstoloven § 219 vil da lyde:

«Enhver advokat har rett til å la en autorisert advokatfullmektig opptre for seg i rettergang. Fullmektigen kan ikke opptre for Høyesterett, ved saker som behandles muntlig for lagmannsrett eller ved hovedforhandling for tingrett i saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, uten at vedkommende har tillatelse etter § 218 til å være advokat ved vedkommende rett. Lagmannsretten kan for den enkelte sak tillate at en advokat opptrer ved autorisert fullmektig ved hovedforhandling i andre saker enn saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år. I sivile saker kan fullmektigen opptre for Høyesteretts ankeutvalg når anken gjelder kjennelser og beslutninger avsagt av lagmannsrettene.»

13.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet å endre bestemmelsens henvisning til domstoloven § 218. Forslaget ble begrunnet i at henvisningen vil bli feil når advokatloven trer i kraft, på grunn av endringer i domstoloven § 218.

13.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg om forslaget. *Advokatforeningen* har imidlertid vist til at formuleringen «opptre for Høyesterett» i domstoloven § 219 kan oppfattes noe uklar med hensyn til hvilken kompetanse advokatfullmektiger har. *Tilsynsrådet for advokatvirksomhet* mener at formuleringen «tillatelse til å være advokat ved ved-

kommende rett» i domstoloven § 219 er uheldig og bør fjernes:

«Tilsynsrådet vil påpeke at det avsluttende forbeholdet er uheldig, og at det etter vår oppfatning må fjernes. Når en person får tillatelse av retten til å opptre som 'annen skikket person' etter dagens bestemmelser i tvisteloven § 3-3 fjerde ledd eller straffeprosessloven § 95 andre ledd andre punktum, opptrer vedkommende som privatperson og ikke som advokatfullmektig. Dette er tydeliggjort gjennom advokatloven § 12 andre ledd, om at en advokatfullmektig bare kan yte bistand på vegne av en prinsipal. Se også Ot.prp. nr. 3 (1999–2000) punkt 5.5 og NOU 2015: 3 punkt 8.4.2.»

13.4 Departementets vurdering

Ettersom domstoloven § 218 er vedtatt endret, vil henvisningen til denne bestemmelsen etter advokatlovens ikraftsetting bli feil. Bestemmelsene som vil regulere rettens adgang til å beslutte at andre enn advokater kan opptre som prosessfullmektig i en bestemt sak, vil etter advokatlovens ikraftsetting være tvisteloven § 3-3 og straffeprosessloven § 95. Departementet foreslår derfor i tråd med forslaget i høringsnotatet å endre henvisningen i domstoloven § 219.

Formuleringen «tillatelse til å være advokat ved vedkommende rett» i den vedtatte domstoloven § 219 viderefører tilsvarende formulering i någjeldende domstolov § 223 første ledd andre punktum. Departementet er enig med Tilsynsrådet i at formuleringen er uheldig. Når en person får tillatelse av retten til å opptre som «annen skikket person» etter bestemmelsene i tvisteloven § 3-3 eller straffeprosessloven § 95, opptrer vedkommende som privatperson og ikke som advokat. Departementet foreslår derfor å erstatte formuleringen «tillatelse til å være advokat ved vedkommende rett» med formuleringen «tillatelse til å opptre ved vedkommende rett». Forslaget er en språklig justering, og medfører ingen endring i rettsstilstanden.

Departementet ser ikke behov for å endre formuleringen «opptre for Høyesterett» i domstoloven § 219. Bestemmelsen viderefører en tilsvarende formulering i någjeldende domstollov § 223

første ledd andre punktum og må tolkes i tråd med dagens praksis.

Det vises til lovforslaget i advokatloven § 74 nr. 1 og merknaden til bestemmelsen.

14 Advokatfullmektiger som får oppnevnt verge

14.1 Reguleringen i vergemålsloven

I vergemålsloven kapittel 8 er det gitt saksbehandlingsregler for vergemålsmyndigheten. Vergemålsloven § 65 regulerer unntak fra taushetsplikt. Når advokatloven trer i kraft, endres også vergemålsloven § 65. Bestemmelsen får et nytt andre ledd som angir at vergemålsmyndigheten, uten hinder av taushetsplikt, skal gi opplysninger til Advokattilsynet dersom en advokat får oppnevnt verge.

14.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet å endre vergemålsloven § 65 nytt andre ledd, slik at plikten til å gi opplysninger til Advokattilsynet også gjelder dersom en advokatfullmektig får oppnevnt verge. Forslaget ble begrunnet i Advokattilsynets behov for opplysninger.

14.3 Høringsinstansenes syn

Statens sivilrettsforvaltning støtter forslaget til endring i vergemålsloven § 65 nytt andre ledd. De

øvrige høringsinstansene har ikke uttalt seg om forslaget.

14.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår i tråd med forslaget i høringsnotatet at vergemålsmyndigheten også skal gi nødvendige opplysninger om advokatfullmektiger til Advokattilsynet, dersom en advokatfullmektig får oppnevnt verge. I motsetning til utvalgets forslag i NOU 2015: 3 *Advokaten i samfunnet* punkt 13.2.2, kom departementet i Prop. 214 L (2020–2021) punkt 11.4.2 til at tilsynsorganet fortsatt skal autorisere advokatfullmektiger. Videre følger det av Prop. 214 L (2020–2021) punktene 10.4.2.4 og 11.4.1 at alle former for vergemål medfører at advokatbevillingen bortfaller, og at dette også gjelder for autorisasjoner av advokatfullmektiger. Etter departementets vurdering har Advokattilsynet derfor behov for opplysninger om at en advokatfullmektig får oppnevnt verge. Det foreslås en endring i vergemålsloven § 65 nytt andre ledd i tråd med dette.

Det vises til lovforslaget i advokatloven § 74 nr. 9 og merknaden til bestemmelsen.

15 Partens adgang til å la seg bistå av fullmektig i forvaltningssaker

Det følger av forvaltningsloven § 12 første ledd at en part har rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen. Som fullmektig kan brukes enhver myndig person eller en organisasjon som vedkommende er medlem av, jf. andre ledd første punktum. Forvaltningsorganet kan likevel tilbakevise den som uten å være advokat, søker erverv ved å opptre for andre i forvaltningssaker, men ikke i saker der vedkommende har rett til å yte rettshjelp etter domstolloven § 218, jf. andre ledd andre punktum.

Når advokatloven trer i kraft oppheves rettsrådsmonopolet og enhver kan yte rettslig bistand utenfor rettergang. Som en konsekvens av opphevelsen av rettsrådsmonopolet, bør forvaltningsorganets adgang til å tilbakevise fullmektiger etter forvaltningsloven § 12 andre ledd andre punktum oppheves. Ettersom forslaget er en konsekvens av den vedtatte opphevelsen av rettsrådsmonopolet, har det ikke vært nødvendig med høring.

Det vises til lovforslaget i advokatloven § 74 nr. 12 og merknaden til bestemmelsen.

16 Tilsynsrådet for advokatvirksomhet endrer navn til Advokattilsynet

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet viderefører sin virksomhet i Advokattilsynet. Navneendringen medfører behov for endringer i eiendomsmeglingsloven § 8-3 første ledd nr. 3, lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven) § 3-9 og lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven) § 43 andre ledd bokstav b og tredje ledd.

Henvisningen i hvitvaskingsloven § 43 tredje ledd til domstoloven må også endres, ettersom Advokattilsynets gjennomføring av tilsyn reguleres av advokatloven.

Forslagene medfører ikke noen realitetsendringer, og det har ikke vært behov for høring.

Det vises til lovforslaget i advokatloven § 74 nr. 8, 10 og 11 og merknadene til bestemmelsene.

17 Adgangen til å være støtteperson i Konfliktrådet

Det følger av lov 20. juni 2014 nr. 49 om konflikt-rådsbehandling (konfliktrådsloven) § 15 første ledd at Konfliktrådet kan tillate at partene har med seg én eller flere støttepersoner i møtet. Etter § 15 andre ledd første punktum kan imidlertid ikke partenes advokat eller rettshjelper tillates å delta som støtteperson. Etter andre punktum kan forsvarer og bistandsadvokat ved gjennomføring av ungdomsstraff etter kapittel IV i konfliktrådsloven, delta som støtteperson under ungdomsstormøtet.

Ved lov 20. desember 2023 nr. 110 om endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll) vedtok Stortinget endringer i konfliktrådsloven § 15. Etter endringen skal konfliktrådsloven § 15 andre ledd lyde slik: «Partenes advokat eller rettshjelper kan ikke tillates å delta som støtteperson, med unntak av de tilfeller som er nevnt i kapittel IV». Det er ikke fastsatt når endringen trer i kraft.

Departementet har vurdert om det er behov for å endre konfliktrådsloven § 15 andre ledd når

rettsrådsmonopolet oppheves og rettshjelperordningen opphører å gjelde. Ordet «rettshjelper» er ikke definert i konfliktrådsloven i dag, og det er heller ikke vist til domstolloven § 218 andre ledd. Det må derfor foretas en konkret tolkning av loven. Departementet viser i denne forbindelse til at det er to grupper som forbys å være støtteperson i Konfliktrådet etter konfliktrådsloven § 15 andre ledd: Advokater og rettshjelpere. Videre fremgår det av Prop. 57 L (2013–2014) *Lov om konfliktrådsbehandling* punkt 9.4.4 at forbudet blant annet skal sikre aktiv deltakelse fra partene, motvirke ubalanse i styrkeforholdet mellom partene og hindre en kostnadsdrivende ordning.

Etter departementets syn må både jurister og andre som blir engasjert av en part for å yte rettslig bistand, anses som rettshjelper etter konfliktrådsloven § 15 andre ledd. Ordet «rettshjelper» vil derfor fortsatt være dekkende for den gruppen som bør forbys å være støtteperson i Konfliktrådet. Det er på denne bakgrunn etter departementets syn ikke behov for å endre bestemmelsen.

18 Adgangen for personer med utenlandsk advokatbevilling til å være prosessfullmektig

18.1 Gjeldende rett

Tvisteloven § 3-3 regulerer hvem som kan være prosessfullmektig i sivile saker. Det følger av tvisteloven § 3-3 femte ledd at en utenlandsk advokat kan være prosessfullmektig når retten etter sakens art og forholdene ellers finner det ubetenkelig. Kongen fastsetter ved forskrift i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår advokater hjemmehørende i andre EØS-stater har rett til å opptre som prosessfullmektig, jf. tvisteloven § 3-3 sjette ledd. Det er ikke hjemmel i tvisteloven § 3-3 sjette ledd til å gi forskrift om retten til å opptre som prosessfullmektig i sivile saker for personer med utenlandsk advokatbevilling fra andre stater enn EØS-stater.

18.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet å endre forskriftshjemmelen i tvisteloven § 3-3 sjette ledd slik at den også omfatter personer med utenlandsk advokatbevilling.

18.3 Høringsinstansenes syn

Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum har uttalt følgende til forslaget i høringsnotatet:

«Det foreslås at det skal kunne reguleres i forskrift at også advokater utenfor EØS kan opptre som prosessfullmektig i sivile saker, og ikke kun EØS-advokater slik som i dag. Vi har ingen prinsipielle innvendinger mot at en slik regulering skal kunne skje i forskrift.

Vi ser imidlertid i praksis at kunnskapen om norske prosessregler er mangelfull hos enkelte utenlandske advokater som i dag opptrer som prosessfullmektig i saker i forliksrådet, og at det overfor disse er behov for mer veiledning enn normalt overfor profesjonelle aktører. Dette medfører at både vi og advokatene må bruke mer tid på saksbehandlingen, noe vi vil anta advokatene også fakturerer sine klienter for. Det er selvsagt opp til den enkelte å velge sin egen advokat, men vi mener likevel dette er et forhold som bør vektlegges når reglene og mulighetene for godkjenning av utenlandske advokater utformes, uavhengig av om dette gjøres i lov eller i forskrifts form.»

Det har ikke kommet andre innspill til forslaget i høringen.

18.4 Departementets vurdering

Som i høringsnotatet, foreslår departementet en endring i tvisteloven § 3-3 sjette ledd slik at det i forskrift kan fastsettes i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår alle personer med utenlandsk advokatbevilling har rett til å opptre som prosessfullmektig i sivile saker, ikke kun personer med en advokatbevilling fra en EØS-stat. Departementet viser til at straffeprosessloven § 95 tredje ledd andre punktum har en tilsvarende forskriftshjemmel for adgangen til å være forsvarer.

Det vises til lovforslaget i tvisteloven § 3-3 sjette ledd og merknaden til bestemmelsen.

19 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår i proposisjonen her noen mindre lovendringer og enkelte overgangsregler i tilknytning til ikraftsettingen av det nye advokatregelverket. Den foreslåtte utvidete plikten til å oppbevare klientarkiv for Advokattilsynet i advokatloven § 49, kan medføre noe økt arbeidsmengde og utgifter for Advokattilsynet. Eventuelle økte utgifter vil måtte dekkes av advokatene gjennom det årlige bidraget. Samlet sett skal imidlertid de foreslåtte lovendringene og overgangsreglene først og fremst sikre en god overgang til den nye advokatloven. Departementet legger til grunn at forslagene som foreslås i denne proposisjonen samlet ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Advokatloven er en helt ny lov, med en helhetlig regulering av advokaters virksomhet og av adgangen til å yte rettslig bistand for andre enn advokater. Det nye advokatregelverket viderefører mange av bestemmelsene som gjelder i dag, men inneholder også mye nytt, blant annet når det gjelder den valgte tilsyns- og disiplinærmodellen og organiseringen av Advokattilsynet og Advokatenemnda. Som det fremgår av proposisjonen punkt 2.2, har flere av høringsinstansene kommet med innspill til forslag som ikke har vært på høring i denne omgang. Departementet tar med seg disse innspillene i det videre arbeidet med advokatregelverket. Det vil etter departementets syn være naturlig å vurdere disse innspillene når man har sett virkningen av regelverket etter noe tid.

20 Merknader til de enkelte bestemmelsene

20.1 Endringer i advokatloven

Til § 8

Endringen i *første ledd første punktum* er ment å tydeliggjøre at personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits har rett til å utøve advokatvirksomhet på permanent grunnlag i Norge etter å ha registrert virksomheten hos Advokattilsynet, jf. Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/5/EF av 16. februar 1998 om lettelse av adgangen til å utøve advokaturket på permanent grunnlag i en annen medlemsstat enn staten der den faglige kvalifikasjonen er ervervet (advokatdirektivet) artikkel 2 og 3. De øvrige endringene i bestemmelsen er av språklig art. Det vises til proposisjonen punkt 3.

Til § 10

Ettersom personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits ikke må søke om tillatelse til å utøve advokatvirksomhet på permanent grunnlag i Norge, jf. § 8, vil disse personene ikke ha noen tillatelse som kan bortfalle, tilbakekalles eller suspenderes. Endringen i § 10 *fjerde ledd* åpner for at personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits kan forbys å utøve advokatvirksomhet i Norge for en bestemt periode dersom vilkårene for tilbakekall eller suspensjon etter § 10 andre og tredje ledd er til stede. Endringen innebærer også at den som utøver advokatvirksomhet i strid med et slikt forbud, straffes med bot eller fengsel inntil seks måneder. Det vises til proposisjonen punkt 3.

Til § 43

Endringen fra «tilsettingsmyndighet» til «ansettelsesmyndighet» i *fjerde ledd* innebærer en språklig justering av advokatloven i tråd med ordbruken i statsansatteloven. Det vises til proposisjonen punkt 10.

Til § 45

Etter forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 § 4-7 tredje ledd kan Tilsynsrådet for advokatvirksomhet kreve at en advokat dekker utgiftene ved bokettersyn, dersom utgiftene skyldes at advokaten ikke har drevet advokatvirksomhet i samsvar med regler gitt i eller i medhold av domstolloven eller annen lov. *Andre ledd nytt tredje punktum* viderefører advokatforskriften 1996 § 4-7 tredje ledd, men presiserer at utgiftene kan kreves dekket av både advokater og advokatforetak. I *andre ledd nytt fjerde punktum* er det bestemt at krav om refusjon er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav e. Det vises til proposisjonen punkt 4.

Til § 49

Endringen i *første ledd nytt andre punktum* innebærer at Advokattilsynet, i likhet med advokatene etter § 36, får en plikt til å oppbevare dokumenter lenger enn ti år dersom oppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det. Med «oppdragets karakter» menes advokatens oppdrag overfor klienten. Plikten skal forstås på samme måte som advokatenes oppbevaringsplikt i advokatloven § 36. Det vises til proposisjonen punkt 5, Prop. 214 L (2020–2021) punkt 15.4.3 og merknaden til § 36.

Til § 54

Endringen i § 54 *andre ledd* gir departementet hjemmel til å gi forskrift om Advokatnemndas behandling av klager over Advokattilsynets avgjørelser. Hjemmel til å gi forskrift om behandlingen av disiplinærsaker finnes allerede i § 57 sjette ledd. Det vises til proposisjonen punkt 6.

Til § 65

Ettersom personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits ikke må søke om tillatelse til å utøve advokatvirksomhet på permanent grunn-

lag i Norge, jf. § 8, vil disse personene ikke ha noen tillatelse som kan tilbakekalles eller suspenderes. Endringen i *første ledd bokstav e* tydeliggjør at domstolen kan prøve alle sider av saker som gjelder vedtak om forbud mot å utøve advokatvirksomhet på permanent basis i Norge for personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits. Det vises til proposisjonen punkt 3.

Endringen i *andre ledd* innebærer ingen realitetsendringer, men er ment å tydeliggjøre at søksmålsfristen på seks måneder gjelder alle søksmål over gyldigheten av vedtak fattet av Advokattilsynet eller Advokatnemnda, og ikke kun saker som nevnt i første ledd. Videre presiseres det at søksmålet må reises mot det organet som har fattet vedtaket som ønskes overprøvd av retten. Det vises til proposisjonen punkt 7.

Til § 68

Endringen i *andre ledd første punktum* fastsetter at jurister som har plikt til å stille sikkerhet etter første ledd, skal betale årlig bidrag til Advokattilsynet. Etter tredje ledd bokstav a kan departementet gi forskrift om fritak fra plikten til å stille sikkerhet etter første ledd. *Andre ledd andre punktum* gir Advokattilsynet adgang til å ilegge jurister et gebyr på inntil fem ganger rettsgebyret for forsinket betaling av bidrag. Etter *tredje punktum* er skyldig bidrag og gebyr tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav e. Bestemmelsen tilsvarende den som gjelder for advokater, jf. advokatloven § 60 andre ledd.

Nåværende andre ledd blir *nytt tredje ledd*. Endringen i *bokstav e* er en presisering av hva det kan gis forskrift om. Bestemmelsen tilsvarende den som gjelder for advokater, jf. advokatloven § 60 tredje ledd.

Det vises til proposisjonen punkt 8.

Til § 72

Endringen i § 72 innebærer at kompetansen til å sette loven i kraft legges til Kongen, og at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Det vises til proposisjonen punkt 9.

Til § 73

Bestemmelsen er innholdsmessig ny og fastsetter overgangsregler i forbindelse med ikraftsettingen av advokatloven og endringene i domstoloven. Gjeldende § 73 blir ny § 74.

Første ledd gir en overgangsregel for søknader om advokatbevilling som er sendt innen ett år etter at advokatloven trådte i kraft. Overgangsregelen innebærer at den som har oppfylt vilkårene for å få advokatbevilling før advokatloven trådte i kraft, kan få godkjent søknad om advokatbevilling i medhold av domstoloven § 220 andre ledd slik bestemmelsen lød før advokatloven trådte i kraft. Bestemmelsen omfatter personer som har vært universitetslærer i til sammen minst to år på ikraftsettingstidspunktet. Det samme gjelder for andre som etter dagens regelverk og praksis oppfyller vilkårene for å få advokatbevilling. Formålet med overgangsregelen er at personer som oppfyller kravene for å få advokatbevilling før advokatloven trer i kraft, skal ha tilstrekkelig tid til å områ seg og søke om bevilling etter at loven har begynt å gjelde. Det vises til proposisjonen punkt 11.1.

Andre ledd gir en overgangsregel som går ut på at advokatloven § 17 om overtredelsesgebyr kun får anvendelse på handlinger som er begått etter at advokatloven har trådt i kraft. Det vises til proposisjonen punkt 11.9.

Tredje ledd gir en overgangsregel for personer uten advokatbevilling som omfattes av kravene i advokatloven § 22 første ledd. Overgangsregelen går ut på at disse skal legge frem politiattest som nevnt i advokatloven § 22 første ledd innen ett år etter lovens ikraftsetting. Dette innebærer en utsettelse av fristen til å legge frem politiattest, men ikke en utsettelse av advokatforetaks plikt til å vurdere om vedkommende ikke anses uskikket. Overgangsregelen innebærer heller ingen utsettelse av plikten i advokatloven § 22 andre ledd til å fratre uten ugrunnet opphold eller å avhende eierandelen så snart som mulig og senest innen ett år.

Fjerde ledd innebærer at personer som før advokatlovens ikraftsetting har hatt adgang til å utøve advokatvirksomhet på foretakets vegne i medhold av domstoloven § 231 femte ledd andre punktum, kan fortsette å gjøre dette i inntil to år etter at advokatloven har trådt i kraft. Det vises til proposisjonen punkt 11.3.

Femte ledd innebærer at den som er jurist når advokatloven trer i kraft og etter forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstoloven kapittel 11 § 1-1 har gitt melding til Tilsynsrådet om at vedkommende driver rettshjelpvirksomhet, kan yte fritt rettsråd etter rettshjelploven inntil to år etter at loven har trådt i kraft. Det vises til proposisjonen punkt 11.4.

Sjette ledd innebærer at personer med juridisk utdanning fra en annen stat som har brukt tittelen jurist før advokatloven trer i kraft, kan fortsette å

bruke tittelen i en overgangsperiode. Ved avslag på en søknad om å bruke juristtittelen, faller retten til å bruke juristtittelen bort. Dersom Advokattilsynet avslår søknaden om godkjenning, kan avgjørelsen påklages til Advokatnemnda, jf. advokatloven § 54 andre ledd. Om det skal være adgang til å benytte tittelen frem til en eventuell klage er avgjort, må vurderes etter de alminnelige reglene i forvaltningsloven § 42. Dersom det ikke er søkt om godkjenning innen ett år etter at advokatloven har trådt i kraft, faller også retten til å bruke tittelen jurist bort. Det vises til proposisjonen punkt 11.5.

Syvende og åttende ledd fastsetter overgangsregler for tilsyns- og disiplinærsystemet, slik at man unngår to parallelle systemer for behandlingen av samme sakstyper. Syvende ledd regulerer hvilke saker som skal behandles av Advokatnemnda etter at loven trer i kraft, nærmere bestemt alle saker for Disiplinærnemnden for advokater og alle klagesaker for Advokatbevillingsnemnden. Øvrige saker, samt saker som er til behandling hos Tilsynsrådet, skal behandles av Advokattilsynet, jf. åttende ledd. Dette innebærer at sakene som overføres til Advokattilsynet, kan påklages til Advokatnemnda, jf. § 54 andre ledd. Syvende og åttende ledd regulerer også hvilket av de to organene et søksmål skal rettes mot når søksmålet gjelder vedtak truffet av Disiplinærnemnden for advokater, Advokatbevillingsnemnden eller Tilsynsrådet for advokatvirksomhet. I tillegg er det fastsatt hvilket organ som tar over verserende søksmål. Det vises til proposisjonen punkt 11.6.

Overgangsregelen i *niende ledd* åpner for at Advokatnemnda kan vurdere disiplinærklager som gjelder forhold som fant sted før advokatlovens ikraftsetting, men etter reglene gitt i eller i medhold av domstolloven slik den lød på tidspunktet for overtredelsen. Dersom regelverket på tidspunktet for klagen fører til et gunstigere resultat for den innklagede, skal dette regelverket legges til grunn for vurderingen. Det vises til proposisjonen punkt 11.7.

Overgangsregelen i *tiende ledd* gjelder Advokattilsynets rett til å kreve refusjon etter advokatloven § 46 andre ledd. Det er nytt med advokatloven at tilsynsorganet kan kreve refusjon av advokaten, og ikke bare av det boet som advokatvirksomheten inngår i. Overgangsregelen fastslår at Advokattilsynets rett til å kreve refusjon fra advokaten, ikke gjelder dersom forvalteren er oppnevnt før advokatloven trådte i kraft. Det vises til proposisjonen punkt 11.8.

Overgangsregelen i *ellefte ledd* gjelder adgangen til å møte til prøve i saker hvor Høyesterett

settes i plenum eller storkammer. Det fastslås at lovendringen knyttet til adgangen til å møte til prøve i slike saker, ikke gjelder for saker som er berammet før lovens ikraftsetting. Det vises til proposisjonen punkt 12.

Tolvte ledd er en overgangsregel for forbud mot å yte rettslig bistand som er ilagt før advokatloven trådte i kraft. Et forbud mot å yte rettslig bistand ilagt en jurist etter domstolloven, er permanent. Forbud ilagt jurister etter advokatloven, opphører derimot å gjelde etter senest fem år. Etter overgangsregelen skal et forbud mot å yte rettshjelp som er ilagt etter domstolloven § 219 tredje ledd, opphøre å gjelde fem år etter at advokatloven trådte i kraft. Forbudet mot å yte rettslig bistand kan også oppheves tidligere av Advokattilsynet på bakgrunn av en søknad om dette, dersom det ikke vil være utilrådelig at vedkommende yter rettslig bistand, jf. advokatloven § 70 første ledd første punktum. Overgangsperioden på fem år skal ikke gjelde for jurister som har hatt advokatbevilling, og som har fått advokatbevillingen tilbakekalt og samtidig har blitt ilagt et forbud mot å yte rettslig bistand. For advokater som har fått tilbakekalt advokatbevillingen og samtidig er ilagt forbud mot å yte rettslig bistand, er forbudet permanent også etter nytt regelverk, jf. advokatloven § 15 fjerde ledd, jf. § 70 første ledd andre punktum. Det vises til proposisjonen punkt 11.10.

Overgangsregelen i *trettende ledd* skal videreføre internadvokatenes adgang til å yte advokatbistand i en periode på tre år fra advokatloven trer i kraft. Slik advokatbistand ytes i dag i medhold av domstolloven § 233 første ledd bokstav a. Innholdet i overgangsregelen er ment å sammenfalle med den beskrivelsen som er gitt av ansatte advokater i Prop. 214 L (2020–2021) punkt 12.1.3.1. Det vises i denne forbindelse også til uttalelsen fra Lovavdelingen 4. november 2013 om rekkevidden av domstolloven § 233. Det vises til proposisjonen punkt 11.11.

Det kan være behov for å fastsette ytterligere overgangsregler. Det er derfor inntatt en hjemmel for departementet til å fastsette slike overgangsregler i *førtende ledd*.

Til ny § 74

Gjeldende § 73 blir ny § 74.

Nr. 1 inneholder endringer i domstolloven. Endringen i domstolloven § 218 andre ledd, innebærer at det som hovedregel ikke lenger skal være adgang til å møte til prøve for Høyesterett i saker som behandles i plenum eller storkammer. Høyesteretts ankeutvalg kan gi tillatelse til å møte

til prøve i slike saker dersom særlige grunner tilsier det. Hvorvidt det foreligger særlige grunner vil langt på vei bero på en vurdering av de samme omstendighetene som gjør seg gjeldende ved unntaket fra at det bare kan være én prøveadvokat i samme sak. Endringen skal ikke gjelde for saker som er berammet før advokatloven trådte i kraft, jf. overgangsregelen i § 73 ellefte ledd. Det vises til proposisjonen punkt 12. Endringen i domstolloven § 219 innebærer ingen realitetsendring, men er kun korrigerende av en henvisning. Bestemmelsene som vil regulere rettens adgang til å beslutte at andre enn advokater kan opptre som prosessfullmektig i en bestemt sak, er tvisteloven § 3-3 og straffeprosessloven § 95, ikke domstolloven § 218. Det er også foretatt en språklig justering som ikke er ment å innebære noen realitetsendring. Det vises til proposisjonen punkt 13.

Nr. 8 gjelder endring i eiendomsmeglingsloven § 8-3 første ledd nr. 3. Dette er ingen realitetsendring, men en konsekvens av at Tilsynsrådet for advokatvirksomhet viderefører sine oppgaver i Advokattilsynet. Det vises til proposisjonen punkt 16.

Nr. 9 gjelder en endring i vergemålsloven § 65 nytt andre ledd. Endringene innebærer at vergemålsmyndigheten også skal gi opplysninger til Advokattilsynet dersom en advokatfullmektig får oppnevnt verge. Det vises til proposisjonen punkt 14.

Nr. 10 gjelder en endring i skatteforvaltningsloven § 3-9. Endringen er en konsekvens av at Tilsynsrådet for advokatvirksomhet viderefører sine oppgaver i Advokattilsynet. Det vises til proposisjonen punkt 16.

Nr. 11 gjelder en endring i hvitvaskingsloven § 43 andre ledd bokstav b og tredje ledd. Endringen er en konsekvens av at Tilsynsrådet for advokatvirksomhet viderefører sine oppgaver i Advokattilsynet, og innebærer ingen realitetsendring. Advokattilsynets gjennomføring av tilsyn er regulert i advokatloven. Henvisningen i hvitvaskingsloven § 43 tredje ledd til domstolloven må derfor endres til advokatloven. Det vises til proposisjonen punkt 16.

Nr. 12 er en endring i forvaltningsloven § 12 andre ledd. Endringen er en konsekvens av opphevelsen av rettsrådsmonopolet og innebærer at forvaltningen ikke lenger skal kunne tilbakevise en fullmektig som søker erverv ved å opptre for andre i forvaltningssaker. Det vises til proposisjonen punkt 15.

20.2 Endringer i tvisteloven

Til § 3-3 sjette ledd

Endringen i *sjette ledd* gir hjemmel for at det i forskrift kan fastsettes i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår personer med utenlandsk advokatbevilling har rett til å opptre som prosessfullmektig. Alle personer med utenlandsk advokatbevilling omfattes av forskriftshjemmelen, ikke bare personer med en advokatbevilling fra en EØS-stat. Det vises til proposisjonen punkt 18.

20.3 Endringer i lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving)

Til § 11 første ledd

Ved lov 20. desember 2023 nr. 110 om endringer i konfliktrådsloven, straffeloven og straffeprosessloven mv. (strafferettslige reaksjoner for ungdom og varetekt med elektronisk kontroll) ble det innført en rett til fri rettshjelp uten behovsprøving til ungdom som vurderer å klage eller som klager etter konfliktrådsloven § 22 e. Ved denne lovendringen ble det vedtatt et nytt nr. 9 i rettshjelploven § 11 første ledd. Lovendringen trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Ved lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving) ble vernepliktiges rett til fri rettshjelp uten behovsprøving etter rettshjelploven § 11 første ledd nr. 5 vedtatt fjernet. Lovendringen medførte en endring i nummereringen i bestemmelsens første ledd. Første ledd nr. 8 ble blant annet opphevet. Også denne lovendringen trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Det legges opp til at lov 20. desember 2023 nr. 110 skal settes i kraft før lov 20. desember 2023 nr. 109. Slik de to endringslovene er utformet, vil dette innebære at både rettshjelploven § 11 første ledd nr. 8 og nytt nr. 9 oppheves ved den senere ikraftsettingen av lov 20. desember 2023 nr. 109. Dette er utilsiktet. Departementet retter dette ved å ta inn bestemmelsen om fri rettshjelp uten behovsprøving til ungdom som vurderer å klage eller som klager etter konfliktrådsloven § 22 e i nr. 8 i bestemmelsens første ledd i lov 20. desember 2023 nr. 109. Endringen er av rent teknisk art.

Til § 16 første ledd

Ved lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving) ble nummereringen i § 11 første ledd endret. Ved en inkurie ble ikke endringen i nummereringen fulgt opp fullt ut i henvisningen fra § 16 første ledd til § 11 første ledd. Fri rettshjelp i saker om tvangsekteskap eller forsøk på tvangsekteskap vil ved ikraftsettingen av lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving) reguleres i § 11 første ledd nr. 6, ikke nr. 7. Departe-

mentet retter derfor henvisningen i § 16 første ledd slik at den viser til riktig bestemmelse i § 11 første ledd.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.)

I

I lov 12. mai 2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand gjøres følgende endringer:

§ 8 første ledd skal lyde:

(1) *Personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits som ønsker å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis, skal registrere seg hos Advokattilsynet.* Advokattilsynet kan gi andre personer med utenlandsk advokatbevilling tillatelse til å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis. *Personer som utøver advokatvirksomhet i Norge etter denne bestemmelsen, har de samme rettighetene og pliktene som personer med norsk advokatbevilling, med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov.*

§ 10 fjerde ledd skal lyde:

(4) Advokattilsynet kan forby gjesteadvokater og personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits å utøve advokatvirksomhet i Norge for en bestemt tid på inntil to år dersom vilkårene for tilbakekall etter andre ledd eller vilkårene for suspensjon etter tredje ledd er oppfylt. Den som utøver advokatvirksomhet i strid med et slikt forbud, straffes med bot eller fengsel inntil seks måneder.

§ 43 fjerde ledd skal lyde:

(4) Advokattilsynet skal ha en administrasjon med egne ansatte og en leder som er ansvarlig overfor Advokattilsynets styre. Lederen ansettes på åremål for inntil syv år. Styret har *ansettelsesmyndighet* for Advokattilsynets stillinger. Styret kan delegerere til leder for administrasjonen å foreta ansettelser.

§ 45 andre ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Advokattilsynet kan kreve at advokaten eller advokatforetaket dekker utgiftene ved bokettersynet dersom tilsynet avdekker brudd på regler gitt i eller i medhold av lov. Krav om refusjon er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 49 første ledd skal lyde:

(1) Når det oppnevnes en forvalter etter § 46 eller klientarkivet ikke oppbevares på en betryggende måte etter at en advokat har avviklet virksomheten sin, skal Advokattilsynet sørge for betryggende oppbevaring av klientarkivet i ti år. *Dokumentene skal oppbevares lenger dersom oppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det.*

§ 54 andre ledd skal lyde:

(2) Advokatnemnda skal behandle klager over Advokattilsynets avgjørelser. Dette gjelder også klager over avgjørelser om innsyn etter offentlighetslova, miljøinformasjonsloven og forvaltningsloven. *Departementet kan gi forskrift om behandlingen av klagen.*

§ 65 skal lyde:

§ 65 *Domstolsprøving*

(1) Retten kan prøve alle sider av saker som gjelder følgende vedtak:

- a. tilbakekall og suspensjon av en advokatbevilling
- b. tilbakekall og suspensjon av en autorisasjon som advokatfullmektig
- c. tilbakekall og suspensjon av en tillatelse for personer med utenlandsk advokatbevilling til å utøve advokatvirksomhet på permanent basis i Norge
- d. forbud mot å yte rettslig bistand
- e. *forbud mot å utøve advokatvirksomhet på permanent basis i Norge for personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits og forbud mot gjesteadvokaters utøvelse av advokatvirksomhet*
- f. forbud mot at organisasjoner eller enheter med organisasjonsadvokater kan drive advokatvirksomhet
- g. illeggelser av overtredelsesgebyr.

(2) *Søksmål om gyldigheten av et vedtak fattet av Advokattilsynet eller Advokatnemnda må reises innen seks måneder etter at vedtaket er meddelt partene. Søksmålet reises mot staten ved det organet som har fattet vedtaket.*

§ 68 skal lyde:

§ 68 *Juristers plikt til å stille sikkerhet og betale bidrag*

(1) En jurist som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, skal stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg når det ytes slik rettslig bistand. Sikkerheten skal ikke dekke ansvar som juristen etter bestemmelse i lov eller i medhold av lov har stilt annen sikkerhet for.

(2) *Jurister som har plikt til å stille sikkerhet etter første ledd, skal betale årlig bidrag til Advokattilsynet. Advokattilsynet kan illegge et gebyr på inntil fem ganger rettsgebyret for forsinket betaling av bidrag. Skyldig bidrag og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.*

(3) Departementet kan gi forskrift om

- a. sikkerhetsstillelse for jurister, blant annet om fritak fra plikt til å stille sikkerhet
- b. opplysningsplikt for den som stiller sikkerhet
- c. meldeplikt til Advokattilsynet for jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet
- d. plikt for Advokattilsynet til å føre et register over jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet
- e. bidrag til Advokattilsynet, blant annet om bidragets størrelse og innkreving.

Kapittel 15 skal lyde:

Kapittel 15 Ikraftsetting, overgangsregler og endringer i andre lover

§ 72 Ikraftsetting

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

§ 73 Overgangsregler

(1) *Den som har oppfylt vilkårene for å få advokatbevilling før advokatloven trådte i kraft, kan få godkjent søknad om advokatbevilling i medhold av domstoloven § 220 andre ledd slik bestemmelsen lød før advokatloven trådte i kraft. Slik søknad må sendes til Advokattilsynet innen ett år etter at advokatloven har trådt i kraft.*

(2) *Advokatloven § 17 gjelder bare for handlinger begått etter at advokatloven har trådt i kraft.*

(3) *En person uten advokatbevilling som omfattes av kravene i advokatloven § 22 første ledd, skal legge frem politiattest som nevnt i advokatloven § 22 første ledd andre punktum innen ett år etter at advokatloven har trådt i kraft.*

(4) *En person som har adgang til å utøve advokatvirksomhet på foretakets vegne i medhold av domstoloven § 231 femte ledd slik denne bestem-*

melsen lød før advokatloven trådte i kraft, kan fortsette å utøve slik advokatvirksomhet inntil to år etter at advokatloven har trådt i kraft.

(5) *Den som er jurist når advokatloven trer i kraft og som har gitt melding til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet om at vedkommende driver rettshjelpvirksomhet etter forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstoloven kapittel 11 § 1-1, kan yte fritt rettsråd etter rettshjelploven i inntil to år etter at advokatloven har trådt i kraft.*

(6) *Den som har juridisk utdanning fra en annen stat og bruker tittelen jurist før advokatloven trer i kraft, kan fortsette å bruke tittelen inntil vedkommende får avslag på søknad om godkjenning fra Advokattilsynet. Retten til å bruke tittelen faller likevel bort dersom det ikke er søkt om godkjenning innen ett år etter at advokatloven har trådt i kraft.*

(7) *Alle saker for Disiplinærnemnden for advokater og alle klagesaker for Advokatbevillingsnemnden behandles av Advokatnemnda etter at advokatloven har trådt i kraft. Søksmål om gyldigheten av vedtak fattet av Disiplinærnemnden for advokater og Advokatbevillingsnemnden skal reises mot Advokatnemnda. Verserende søksmål overtas av Advokatnemnda.*

(8) *Alle saker for Tilsynsrådet for advokatvirksomhet og andre saker for Advokatbevillingsnemnden enn sakene nevnt i syvende ledd, behandles av Advokattilsynet etter at advokatloven har trådt i kraft. Søksmål om gyldigheten av vedtak fattet av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet skal reises mot Advokattilsynet. Verserende søksmål overtas av Advokattilsynet.*

(9) *Disiplinærklagene Advokatnemnda overtas fra Disiplinærnemnden for advokater, skal vurderes etter bestemmelsene gitt i eller i medhold av domstoloven slik disse bestemmelsene lød før advokatloven trådte i kraft, med mindre regelverket på avgjørelses tidspunktet fører til et gunstigere resultat for den innklagede. Det samme gjelder for disiplinærklager innkommet til Advokatnemnda etter at advokatloven har trådt i kraft, men som gjelder overtredelser begått før advokatloven trådte i kraft.*

(10) *Advokattilsynets rett til å kreve refusjon fra advokaten etter advokatloven § 46 andre ledd, gjelder ikke dersom forvalteren er oppnevnt før advokatloven trådte i kraft.*

(11) *Begrensningen i adgangen til å møte til prøve for Høyesterett i domstoloven § 218 andre ledd fjerde punktum gjelder ikke for saker som er berammet før advokatloven trådte i kraft.*

(12) *Et forbud mot å yte rettshjelp som er ilagt i medhold av domstoloven § 219 tredje ledd, opphører å gjelde fem år etter at advokatloven trådte i kraft. Forbudet kan likevel etter søknad oppheves av*

Advokattilsynet på et tidligere tidspunkt dersom det ikke vil være utilrådelig at vedkommende yter rettslig bistand, jf. advokatloven § 70 første ledd første punktum.

(13) I en periode på tre år etter at advokatloven trådte i kraft, gjelder ikke kravene til organisering av advokatvirksomhet i advokatloven kapittel 7 for advokatvirksomhet som utøves av en ansatt advokat som i det vesentlige utfører oppdrag for sin arbeidsgiver eller for andre selskaper som tilhører samme konsern. For organisering av slik advokatvirksomhet gjelder domstolloven § 233 første ledd bokstav a slik denne bestemmelsen lød før advokatloven trådte i kraft.

(14) Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

§ 74 Endringer i andre lover

Fra den tiden loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

Ny § 217 a i kapittel 10 skal lyde:

Hvis en advokat eller advokatfullmektig ilegges straff eller erstatning etter dette kapitlet, skal den domstol som avgjør spørsmålet om straff eller erstatning, varsle Advokattilsynet om avgjørelsen. Det skal opplyses om avgjørelsen er rettskraftig.

Kapittel 11 med §§ 218, 219 og 220 skal lyde:

11te kapitel. Om advokater.

§ 218

For å få tillatelse til å være advokat ved Høyesterett, skal søkeren godtgjøre:

1. at vedkommende har advokatbevilling,
2. at vedkommende har vært i virksomhet
 - a. i minst ett år som advokat, eller
 - b. i minst tre år i stilling som nevnt i advokatloven § 4 første ledd bokstav b,
3. at vedkommende har vist seg skikket for sakførsel ved Høyesterett ved en prøve avlagt for Høyesterett.

Minst av de tre årene nevnt i første punktum nr. 2 bokstav b skal ha vært som advokatfullmektig. For den som i minst to år har vært i virksomhet som statsadvokat eller fullmektig hos riksadvokaten, er ett år som advokatfullmektig tilstrekkelig.

Den som vil avlegge prøve som nevnt i første ledd første punktum nr. 3, skal sende Høyesteretts domstolleder en bekreftelse fra Advokattilsynet om at vedkommende oppfyller vilkårene i første ledd nr. 1 og 2. Prøven omfatter utføringen

av to muntlige saker. Minst en av disse skal være en sivil sak for den ankende part, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til annet. Det er ikke adgang til å møte til prøve i en sak som behandles av Høyesterett i plenum eller storkammer, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til det. For statsadvokater og fullmektiger hos riksadvokaten kan en straffesak godkjennes som prøvesak selv om vilkårene etter første ledd ikke er oppfylt. I samme sak kan det bare være en prøveadvokat, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til noe annet.

Avgjørelsen av om prøven er bestått, treffes av alle de høyesterettsdommerne som har vært med i pådømmelsen av de sakene søkeren har utført. Bevitelse om at prøven er bestått, utferdiges av Høyesteretts domstolleder. Søkere som ikke består prøven, kan ikke avlegge ny prøve før det har gått to år fra rettens avgjørelse. Det kan bare avlegges prøve to ganger.

For behandling av søknader etter første ledd skal saksbehandlingsfrist, som nevnt i tjenesteloven § 11 første ledd første punktum, være fire måneder. Tjenesteloven § 11 annet ledd om at tillatelse anses gitt når saksbehandlingsfristen er utløpt, gjelder ikke.

§ 219

Enhver advokat har rett til å la en autorisert advokatfullmektig opptre for seg i rettergang. Fullmektigen kan ikke opptre for Høyesterett, ved saker som behandles muntlig for lagmannsrett eller ved hovedforhandling for tingrett i saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, uten at vedkommende har tillatelse etter *tvisteloven § 3-3 eller straffeprosessloven § 95* til å opptre ved vedkommende rett. Lagmannsretten kan for den enkelte sak tillate at en advokat opptrer ved autorisert fullmektig ved hovedforhandling i andre saker enn saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år. I sivile saker kan fullmektigen opptre for Høyesteretts ankeutvalg når anken gjelder kjennelser og beslutninger avsagt av lagmannsrettene.

§ 220

En advokat kan ikke møte som prosessfullmektig eller forsvarer når vedkommendes ektefelle, forlovede eller noen som vedkommende er i slekt eller svogerskap med i opp- eller nedstigende linje eller sidelinjen så nær som søsken, siter som enedommer eller eneste rettskyndige dommer i retten. Første punktum gjelder ikke når

advokaten har åpnet kontor i embetskretsen før dommeren ble ansatt.

§§ 219 a, 219 b og 221 til 234 oppheves.

2. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 121 første punktum lyde:

Selv om forholdet ikke går inn under § 119, kan retten fritta et vitne for å svare på spørsmål om noe som er blitt betrodd det under sjelesorg, sosialt hjelpearbeid, medisinsk behandling, rettslig bistand eller liknende virksomhet.

3. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs gjøres følgende endringer:

§ 85 første ledd nr. 9 og ny nr. 10 skal lyde:

9. å gi melding så tidlig som mulig til det felles lokale kontoret i arbeids- og velferdsforvaltningen der skyldneren holder til om konkursen og om hvilke arbeidstakere som har krav i boet, dersom det er arbeidstakere i skyldnerens virksomhet;

10. Bostyrer plikter, uten hinder av taushetsplikt, å informere Advokattilsynet om at det er åpnet konkurs i en advokats bo.

§ 85 nytt fjerde ledd skal lyde:

Dersom konkursskyldneren er advokat eller en virksomhet som driver advokatvirksomhet, og det ikke er oppnevnt forvalter, kan bostyreren uhindret av advokatens taushetsplikt foreta undersøkelser av advokatens eller virksomhetens regnskap og annet materiale så langt det er nødvendig for å ivareta oppgaven som bostyrer. Er det oppnevnt forvalter etter advokatloven § 46, skal bostyreren henvende seg til forvalteren, som skal vurdere om vilkåret for å utlevere informasjon underlagt advokatens taushetsplikt, er oppfylt. Informasjon som nevnt i tvisteloven § 22-5 første ledd og straffeprosessloven § 119 første ledd skal ikke bringes videre til andre bo-organer.

4. I lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndriving av forfalte pengekrav skal § 19 andre ledd lyde:

Kongen kan gi forskrift om høyere beløp som en fordringshaver kan kreve av en erstatningsansvarlig skyldner som erstatning for kostnader ved å drive inn kravet selv, når en advokat som har stilt sikkerhet etter advokatloven § 5, har den faglige ledelse av inndrivingen.

5. I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff skal § 211 lyde:

§ 211 *Brudd på taushetsplikt for enkelte yrkesgrupper*

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes prester i Den norske kirke, prester eller forstandere i registrerte trossamfunn, forsvarere i straffesaker, meklingsmenn i ekteskapssaker, og disses hjelpere, som uberettiget røper eller unnlater å hindre at andre får adgang eller kjennskap til hemmeligheter som er betrodd dem eller deres foresatte i anledning av stillingen eller oppdraget.

6. I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark skal § 46 andre ledd nytt andre punktum lyde:

Advokatloven § 27 andre ledd gjelder ikke for advokater som konstitueres som medlemmer av Utmarksdomstolen.

7. I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister gjøres følgende endringer:

§ 3-3 andre ledd skal lyde:

(2) En autorisert advokatfullmektig kan opptre som advokat etter denne lov når ikke annet følger av domstoloven § 219.

§ 3-3 fjerde og femte ledd skal lyde:

(4) Retten kan tillate at annen skikket myndig person opptrer som prosessfullmektig. En jurist som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, kan bare være prosessfullmektig hvis vilkårene i advokatloven § 68 er oppfylt.

(5) Personer med utenlandsk advokatbevilning kan være prosessfullmektig når retten etter sakens art og forholdene ellers finner det ubetenkelig.

§ 6-7 første ledd skal lyde:

(1) Som prosessfullmektig for forliksrådet kan partene bruke

- a. advokat og autorisert advokatfullmektig,
- b. jurist,
- c. inkassobevillingshaver med inkassooppdrag for saken,
- d. ektefelle eller samboer, slektning i rett opp eller nedstigende linje eller søsken,
- e. ansatt eller annen person med tilknytning til næringsvirksomhet saken gjelder,
- f. en skikket myndig person etter tillatelse fra forliksrådet i den enkelte sak.

§ 22-5 andre ledd skal lyde:

(2) Retten kan frita en part eller et vitne fra å gi tilgang til bevis om noe som er betrodd under sjelesorg, sosialt hjelpearbeid, medisinsk behandling, rettslig bistand eller lignende virksomhet, selv om forholdet ikke omfattes av første ledd.

8. I lov 29. juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. i medhold av norsk advokatbevilling når advokaten har stilt sikkerhet etter advokatloven § 5.

§ 2-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Departementet kan gi forskrift om at eiendomsmegling mot godtgjørelse også kan drives av foretak som yter rettslig bistand etter reglene i advokatloven kapittel 14.

§ 8-3 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. har latt være å etterkomme pålegg gitt av Finanstilsynet eller *Advokattilsynet*,

9. I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål skal § 65 nytt andre ledd lyde:

Vergemålsmyndigheten skal uten hinder av taushetsplikt gi nødvendige opplysninger til Advokattilsynet dersom en advokat *eller en advokatfullmektig* får oppnevnt verge.

§ 65 nåværende andre ledd blir tredje ledd.

10. I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning skal § 3-9 lyde:

§ 3-9 *Utlevering av opplysninger til Advokattilsynet*
Taushetsplikten etter § 3-1 er ikke til hinder for at opplysninger gis til *Advokattilsynet* til bruk for tilsynsformål.

11. I lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering gjøres følgende endringer:

§ 43 andre ledd bokstav b skal lyde:

b. *Advokattilsynet* for rapporteringspliktige etter § 4 annet ledd bokstav c nr. 2 til 5

§ 43 tredje ledd skal lyde:

(3) Regler om Finanstilsynets og *Advokattilsynets* gjennomføring av tilsyn følger av finanssloven og *advokatloven*.

12. I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker skal § 12 andre ledd lyde:

Som fullmektig kan brukes enhver myndig person eller en organisasjon som vedkommende er medlem av. *Tjenestemann* tilsatt ved forvaltningsorgan innenfor det forvaltningsområde som saken hører under, kan ikke opptre som fullmektig.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister skal § 3-3 sjette ledd lyde:

(6) Kongen fastsetter ved forskrift i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår *personer med utenlandsk advokatbevilling* har rett til å opptre som prosessfullmektig.

III

I lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving) gjøres følgende endringer:

I del I om endring i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 11 første ledd lyde:

Søknad om fritt rettsråd kan innvilges uten behovsprøving i følgende tilfeller:

1. for utlending som har rett til fri rettshjelp etter utlendingsloven § 92 første ledd, annet ledd og tredje ledd første punktum, eller for den som har rett til fri rettshjelp etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd første, tredje eller fjerde punktum.
2.
 - a. for den som er part i sak hvor barnevernet har fattet vedtak som nevnt i barnevernsloven § 4-2 første og annet ledd og § 4-4 første ledd, men hvor vedtaket ikke blir etterfulgt av at barnevernet starter forberedelse til sak som skal behandles av barneverns- og helsenemnda etter kapittel 14 i barnevernsloven.
 - b. for den som er part i sak hvor barnevernet har startet forberedelse til sak som skal behandles av barneverns- og helsenemnda etter kapittel 14 i barnevernsloven, men hvor saken likevel ikke blir oversendt nemnda.
3. for siktede som reiser krav om erstatning for urettmessig straffeforfølgning etter straffeprosessloven kapittel 31.
4. til voldsofre i erstatningssak mot gjerningspersonen.

5. til den som har vært utsatt for handling som nevnt i straffeprosessloven § 107 a første ledd bokstav a eller b, for å vurdere forhold av betydning for anmeldelse.
 6. til den som er utsatt for tvangsekteskap eller forsøk på sådan som nevnt i straffeloven § 253, jf. straffeloven § 16, men hvor saken ikke er anmeldt og den nødvendige bistand er av samme art som nevnt i straffeprosessloven § 107 c eller annen relevant bistand.
 7. for pasienter i saker for statsforvalteren om undersøkelse og behandling uten eget samtykke etter psykisk helsevernloven § 4-4.
 8. *til ungdom som vurderer å klage eller som klager etter konfliktrådsloven § 22 e.*
2. for den et tvangstiltak retter seg mot i saker om overprøving av administrative tvangsvedtak i helse- og sosialsektoren etter tvisteloven kapittel 36,
 3. for den private part i saker hvor søksmål er anbefalt av Sivilombudet,
 4. for utlending i tilfeller som nevnt i utlendingsloven § 92 tredje ledd annet punktum og fjerde ledd, § 129 annet ledd, eller for den som har rett til fri sakførsel etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd annet eller tredje punktum,
 5. til den som er begjært fratatt rettslig handleevne, eller som begjærer et vedtak om fratakelse av rettslig handleevne opphevet etter vergemålsloven,
 6. til den det oppnevnes advokat for i medhold av barneloven § 61 første ledd nr. 5,
 7. til den som er saksøkt i sak som nevnt i § 11 første ledd nr. 4.

§ 16 første ledd skal lyde:

Fri sakførsel innvilges uten behovsprøving i saker som nevnt i § 11 første ledd nr. 4 og 6, samt i følgende tilfeller:

1. for den vernepliktige i saker om fritak for tjeneste i Forsvaret av overbevisningsgrunner etter forsvarsloven kapittel 4.

IV

Loven trer i kraft straks.
